

EUROPA
NOSTRA

ΒΡΑΒΕΙΑ

EUROPA NOSTRA

AWARDS 1978-2018

BYZANTINA KAI METABYZANTINA MNHMEIA

BYZANTINE AND
POST-BYZANTINE MONUMENTS

ELLINIKI ETAIRIA
SOCIETY FOR THE ENVIRONMENT
AND CULTURAL HERITAGE
THESSALONIKI BRANCH

ΒΡΑΒΕΙΑ
EUROPA NOSTRA 1978-2018
BYZANTINA KAI
METABYZANTINA ΜΝΗΜΕΙΑ

AWARDS
EUROPA NOSTRA 1978-2018
BYZANTINE AND
POST-BYZANTINE MONUMENTS

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Παράρτημα Θεσσαλονίκης

ORGANISATION

Hellenic Society for the Environment and Cultural Heritage
Thessaloniki Branch

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

CO-ORGANISATION

Museum of Byzantine Culture

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ
της Europa Nostra

UNDER THE AUSPICES
of Europa Nostra

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - ΚΕΙΜΕΝΑ

Κλεοπάτρα Θεολογίδου,
Αρχιτέκτων Μηχανικός, Αναστηλωτής
Μαρία Καμπούρη-Βαμβούκου, Ομότιμη Καθηγήτρια ΑΠΘ
Ιωάννα Στεριώτου, Δρ Αρχιτέκτων Μηχανικός

ORGANIZING COMMITTEE - TEXTS

Cleopatra Theologidou,
Architect Engineer, Restorer
Maria Kampouri-Vamvoukou, Emerita Professor AUTH
Ioanna Steriotou, Dr Architect Engineer

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Κλεοπάτρα Θεολογίδου,
Αρχιτέκτων Μηχανικός, Αναστηλωτής

RESPONSIBLE FOR ISSUE

COORDINATION - GENERAL DESIGN

Cleopatra Theologidou,
Architect Engineer, Restorer

ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Κλεοπάτρα Θεολογίδου,
Αρχιτέκτων Μηχανικός, Αναστηλωτής
Αναστασία Καραδημητρίου, Αρχιτέκτων Μηχανικός

MUSEOGRAPHY

Cleopatra Theologidou,
Architect Engineer, Restorer
Anastasia Karadimitriou, Architect Engineer

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Ντέμπορα Καζάζη

TRANSLATIONS

Deborah Kazazis

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΙΝΑΚΙΔΩΝ

Σωτηρία Αλεξιάδου, Υπ. Διδ. Αρχιτέκτων Μηχανικός

BANNERS DESIGN

Sotiria Alexiadou, PhD Candidate Architect Engineer

ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΠΙΝΑΚΙΔΩΝ

Whale Graphics

BANNERS PRINTING

Whale Graphics

ΠΡΩΘΗΣΗ

Ιωάννα Μικρού

PROMOTION

Ioanna Mikrou

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Γιώργος Αλεξανδρίδης, Τεχνικός
Γιώργος Ζήγκας, Ηλεκτρολόγος

TECHNICAL SUPPORT

George Alexandris, Technician
George Zigas, Electrician

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

Χριστόφορος Αδάμ, artdirector.gr

CATALOGUE DESIGN & LAYOUT

Christopher Adam, artdirector.gr

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

Σχήμα & Χρώμα, Παραγωγική Μονάδα ΚΕΘΕΑ

PRINTING - BINDING

Schema & Chroma, KETHEA Production Unit

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Ε Σ P H O T O C R E D I T S

Σ/ρ. **4:** europanostr.org // σ/ρ. **5-6:** Αρχείο ΕΛΛΕΤ // Elliniki Etairia Archive // σ/ρ. **7:** Αρχείο ΕΛΛΕΤ-Παράρτημα Θεσσαλονίκης // Elliniki Etairia-Thessaloniki Branch Archive // σ/ρ. **8:** **a.** Europa Nostra Archive, **b.** Αρχείο ΕΛΛΕΤ // Elliniki Etairia Archive // σ/ρ. **9:** Αρχείο ΕΛΛΕΤ // Elliniki Etairia Archive // σ/ρ. **10:** **a.** Europa Nostra Archive, **b.** Αρχείο ΕΛΛΕΤ // Elliniki Etairia Archive // σ/ρ. **11:** **a.** Europa Nostra Archive, **b.** Αρχείο ΕΛΛΕΤ // Elliniki Etairia Archive // σ/ρ. **12:** Europa Nostra Archive // σ/ρ. **13:** «The Power of Example. 40 years of Europa Nostra», 2002 // σ/ρ. **14:** Europa Nostra Archive // σ/ρ. **15:** Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης // Ephorate of Antiquities of the City of Thessaloniki // σ/ρ. **16:** Europa Nostra Archive // σ/ρ. **17:** Ελληνικό Πανόραμα // Elliniko Panorama // σ/ρ. **18:** **a.** eleftheriaonline.gr, **b.** Europa Nostra Archive // σ/ρ. **19:** **a.** Europa Nostra Archive, **b.** Cappadocia Turkey Travel // σ/ρ. **20-31:** Europa Nostra Archive.

EUROPA NOSTRA

europanostra.org

Η Πολιτιστική Κληρονομιά είναι καθοριστικό στοιχείο της πολιτισμικής πολυμορφίας και του διαπολιτισμικού διαλόγου. Χαρακτηριστικό στοιχείο των σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών, συμβάλλει, εκτός από την ιστορική και καλλιτεχνική γνώση, στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των λαών. Στην προβολή του ρόλου αυτού στοχεύει ο εορτασμός του **2018** ως **Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς**, όπως διατυπώνεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού με το μήτο: «Όπου το Παρελθόν συναντά το Μέλλον».

Το Παράρτημα Θεσσαλονίκης της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, για τη συμμετοχή του στον εορτασμό, επέλεξε ως θέμα την προβολή Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων που βραβεύτηκαν από την Europa Nostra για την ποιότητα των εργασιών συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξής τους.

Αφορμή στην παρουσίαση των έργων υπήρξε η διοργάνωση της Δ' Διεθνούς Συνδιάσκεψης, Βυζαντινά Μνημεία και Παγκόσμια Κληρονομιά IV: «Χάρτα» προστασίας μνημείων της βυζαντινής κληρονομιάς από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων στη Θεσσαλονίκη. Η εκδήλωση της Συνδιάσκεψης τελεί υπό την αιγίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO.

Η έκθεση επιδιώκει να τονίσει τη σημασία που έχει ο Βυζαντινός Πολιτισμός για την Ιστορία και την Πολιτιστική Κληρονομιά της Ευρώπης. Στοχεύει στον διάλογο και στην ανάδειξη της ποιότητας της διατήρησης, διαφύλαξης, καινοτόμου επαναχρησιμοποίησης και ενίσχυσης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ώστε να είναι κτήμα όλων. Περιλαμβάνει 22 βυζαντινά μνημεία που βρίσκονται στην Ελλάδα, στον Βαλκανικό και στον Ευρωπαϊκό χώρο και στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Ορισμένα μνημεία παρουσιάζουν συγγένειες με τη βυζαντινή τέχνη και αρχιτεκτονική, ως τεκμήρια της ακτινοβολίας του Βυζαντινού πολιτισμού σε ένα μεγάλο γεωγραφικό χώρο.

Τα κείμενα και οι φωτογραφίες των πινακίδων, βασίσθηκαν στο αρχειακό υλικό της Europa Nostra, αναρτημένο στην επίσημη ιστοσελίδα της και στις έντυπες εκδόσεις της. Συμπληρώθηκαν από αρχειακό υλικό της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και από τη διερεύνηση στη σχετική βιβλιογραφία και στους συγγενείς με το θέμα ιστότοπους.

ΒΡΑΒΕΙΑ EUROPA NOSTRA 1978-2018

BYZANTINA KAI
METABYZANTINA
MNHMEIA

The Cultural Heritage is a key element in cultural diversity and intercultural dialogue. Its contribution to the economy is significant, and it forms a component of relations between the European Union and third countries". The celebration of **2018** as the **European Year of Cultural Heritage** aims to promote this role of Cultural Heritage, as expressed by the Ministry of Culture and Sports: "Where the Past meets the Future".

The Thessaloniki branch of the Hellenic Society for the Environment and Cultural Heritage has chosen as its subject for participation the promotion of Byzantine and Post-Byzantine Monuments which have received awards from Europa Nostra for the high quality of their conservation, restoration, and enhancement.

The starting point for the exhibition was the organization of the 4th International Conference, Byzantine Monuments and the World Heritage IV: A "Charter" for protecting monuments of the Byzantine Heritage by the European Center of Byzantine and Post-Byzantine Monuments (EKBBM) in Thessaloniki, under the auspices of the Hellenic National Committee for UNESCO.

The exhibition seeks to underscore the symbolic importance of Byzantine Culture for Europe's history and cultural heritage, and aims at dialogue and research related to the quality of conservation, preservation, innovative re-use, and consolidation of the Cultural Heritage to make it accessible to all. It includes 22 Byzantine monuments and ensembles in Greece, the Balkans, the greater Eastern Mediterranean region and Europe, monuments which present affinities in Byzantine art and architecture and are evidence of the diffusion of Byzantine culture across a large geographic area.

The content of the posters -texts and photos- is based on Europa Nostra's archival material, posted on its official website and in print editions, complemented by archival material from the HELLENIC SOCIETY for the Environment and Cultural Heritage, and by an abridged investigation of the bibliography and related websites.

EUROPA NOSTRA AWARDS 1978-2018
BYZANTINE
AND POST-BYZANTINE
MONUMENTS

EUROPA NOSTRA The voice of cultural heritage in Europe

Η Europa Nostra είναι η Πανευρωπαϊκή ομοσπονδία μη κυβερνητικών οργανώσεων από 40 χώρες, με περισσότερα από 6 εκατομμύρια μέλη. Αποτελεί τη φωνή της κοινωνίας των πολιτών για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης. Με πάνω από 50 χρόνια δράσης, αναγνωρίζεται σήμερα ως το πιο αποτελεσματικό Ευρωπαϊκό δίκτυο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ως ηγετική οργάνωση, συμβάλλει στη διαμόρφωση και εφαρμογή ευρωπαϊκών πολιτικών και στρατηγικών, διοργανώνει εκστρατείες για τη διάσωση απειλούμενων τόπων, μέσω του προγράμματος «Τα 7 πιο Απειλούμενα» και αναγνωρίζει την αριστεία μέσω του βραβείου της ΕΕ για την Πολιτιστική Κληρονομιά / Europa Nostra Awards.

Κάθε χρόνο διοργανώνει, σε διαφορετική πόλη, ένα σημαντικό Συνέδριο Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εκδίδει δημοσιεύσεις αφιερωμένες σε θεμελιώδη ζητήματα, συνεργάζεται με διάφορους οργανισμούς και προτείνει διαδρομές κληρονομιάς σε ιδιαίτερες τοποθεσίες σε ολόκληρη την ήπειρο.

Τα Βραβεία δημιουργήθηκαν το 1978 για να αναγνωρίσουν εξαιρετικές πρωτοβουλίες αποκατάστασης μνημείων και τόπων. Μέχρι το 2001 βραβεύθηκαν 650 περίπου υποδειγματικά έργα, δίνοντας έμπνευση σε όλη την Ευρώπη, μέσω της δύναμης του παραδείγματός τους. Από το 2002, η βράβευση αποκτά επίσημο Ευρωπαϊκό χαρακτήρα, με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα βραβεία έχουν πλέον και την σφραγίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «**Βραβεία Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πολιτιστική κληρονομιά / Europa Nostra Awards**». Εντάσσονται στο πρόγραμμα «Ευρωπαϊκή Ένωση - Δημιουργική Ευρώπη» και αποτελούν το πιο διακεκριμένο βραβείο πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι βραβεύσεις αναγνωρίζουν τα καλύτερα έργα στη διατήρηση, τη διαχείριση, την έρευνα, τις αφοσιωμένες υπηρεσίες καθώς και την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την ευαισθητοποίηση. Μέχρι σήμερα έχουν βραβευθεί, από το 2002, πάνω από 400 αξιόλογα ολοκληρωμένα έργα..

Οι βραβεύσεις συμβάλλουν στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, ως μνήμη του παρελθόντος, κλειδί για την κατανόηση του παρόντος και πηγή στρατηγικής για το μέλλον, ένας στρατηγικός πόρος για την κοινωνία και την οικονομία της Ευρώπης.

The awards contribute to the promotion of the cultural heritage as a recollection of the past, a key to understanding the present, and a source of strategy for the future, and as a strategic resource for society and the European economy.

Εuropa Nostra is a pan-European federation of non-governmental organizations from 40 countries, with more than 6 million members. It forms the voice of civil society for the protection of Europe's cultural heritage. With more than 50 years of activity, today it is recognized as the most effective European network for protection of the cultural heritage. As a leading organization, it contributes to the shaping and implementation of European policies and strategies, organizes campaigns to rescue threatened sites through the program "The 7 Most Endangered", and recognizes excellence through the EU Cultural Heritage Prize / the "Europa Nostra" Awards.

Each year, it organizes an important Conference on the European Cultural Heritage in a different city, issues publications devoted to its fundamental themes, collaborates with various organizations, and proposes heritage routes at specific locations throughout Europe.

The Europa Nostra Awards were created in 1978 to recognize exceptional initiatives involving the restoration of monuments and sites. By 2001, around 650 exemplary works had received the award, providing inspiration to all of Europe through the power set by their example.

Beginning in 2002 the award acquired an official European character at the initiative of the European Commission. The awards now enjoy the seal of the European Union: "**European Union Prize for Cultural Heritage / Europa Nostra Awards**". They belong to the program "**European Union - Creative Europe**" and comprise the most distinguished award for cultural heritage. The awards recognize outstanding projects in preservation, management, research, and dedicated services as well as in education, training, and awareness-raising. In this way they contribute to the promotion of the cultural heritage as a recollection of the past, a key to understanding the present, and a source of strategy for the future, and as a strategic resource for society and the European economy. To date, since 2002, more than 400 notable achievements have received the award.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
Society for the Environment
and Cultural Heritage

Η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΛΕΤ) είναι σωματείο μη κερδοσκοπικό και μη κυβερνητικό, που αγωνίζεται από το 1972 για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Στα 46 χρόνια δράσης της έδωσε σημαντικές μάχες, μεγάλες και μικρές, όπως: η ίδρυση του θαλασσιού πάρκου Αλοννήσου, η διάσωση της Πλάκας (ένας αγώνας που συνεχίζεται), του Δελφικού τοπίου, του Νότιου Σαρωνικού, της Πύλου, των Πρεσπών, του κτήματος Τατοΐου, τμήματος του Μαραθώνα, του αρχαίου πύργου της Κέας, πολλών βυζαντινών εκκλησιών και σημαντικών παραδοσιακών οικισμών, όπως της Υδρας και άλλων Αιγαίοπελαγίτικων νησιών.

Παράλληλα, συνέβαλε ουσιαστικά στη διάσωση σημαντικών μνημείων εκτός ελληνικών συνόρων, όπως το καμπαριό του Αγ. Γεωργίου στη Βενετία, ο Αγ. Παντελεήμων (Kizil Kilise) στην Καππαδοκία και οι μεσαιωνικές τοιχογραφίες της Τράπεζας στη Μονή Σινά.

Η ΕΛΛΕΤ δραστηριοποιείται ακόμα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, αλλά και στην προστασία του αιγιαλού και των δασών, την κωροταξία του τουρισμού, την φέρουσα ικανότητα και την περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση, με τεκμηριωμένες μελέτες και προτάσεις.

Όλα αυτά τα επιτυγχάνει χάρη στη συνδρομή και τη συσπείρωση χιλιάδων πολιτών: χορηγών, επιστημόνων, εθελοντών, μελών και φίλων, σε όλη την χώρα, που συντάσσονται στον κοινό αγώνα.

Βασικοί άξονες δράσεις της ΕΛΛΕΤ για τα επόμενα χρόνια είναι:

- Ενιαία αντιμετώπιση περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς
- Ευαισθητοποίηση για την κλιματική αλλαγή
- Συνεχής και επικοδομητικός διάλογος με το κράτος
- Άνοιγμα σε περαιτέρω συνεργασίες με φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό
- Προστασία μεμονωμένων μνημείων και αρχιτεκτονικών συνόλων
- Ευαισθητοποίηση για την αξία και την ανάγκη προστασίας του δημόσιου χώρου
- Συνεργασία με Έλληνες της διασποράς.

Τhe Hellenic Society for the Environment and Cultural Heritage is a non-profit, non-governmental organization which has been fighting since 1972 for the protection of our environment and cultural heritage.

In its 46 years of activity it has fought important battles large and small, including the founding of the Alonissos marine park, the rescue of Plaka (an ongoing struggle), the Delphic landscape, the southern Saronic Gulf, Pylos, Prespes, the Tatoi estate, part of Marathon, the ancient tower of Kea, many Byzantine churches, and important traditional settlements including Hydra and other Aegean islands.

In parallel, substantively contributed to the rescue of important monuments outside Greece, including the bell tower of San Giorgio (Venice), St. Panteleimon (Kizil Kilise) in Cappadocia, and the medieval wall paintings of the Refectory in the Monastery of St Catherine at Mount Sinai.

The Society is also active in environmental education as well as in protection of the coastline and forests, and in planning for sustainable tourism, carrying capacity and environmental tax reform through documented studies and proposals.

It accomplishes all the above thanks to the contribution and rallying of thousands of citizens: donors, scientists, volunteers, members and friends throughout the country joined in a common struggle.

Key actions for the Society in the coming years include:

- A unified approach to dealing with the environment and cultural heritage
- Awareness-raising concerning climate change
- Ongoing and constructive dialogue with the state
- An opening to further collaborations with organizations in Greece and abroad
- Protection of individual monuments and architectural ensembles
- Awareness-raising about the value and need for protecting public space
- Collaboration with Greeks of the diaspora.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ &
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

HELLENIC SOCIETY FOR
THE ENVIRONMENT AND
CULTURAL HERITAGE

ellet.gr

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ &
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**
HELLENIC SOCIETY FOR
THE ENVIRONMENT AND
CULTURAL HERITAGE

**Επίσημος
εκπρόσωπος
της Europa Nostra
στην Ελλάδα**

The official
representative
of Europa Nostra
in Greece

Η Ελληνική Εταιρεία αποτελεί τον επίσημο εκπρόσωπο της Europa Nostra στην Ελλάδα. Με την στήριξή της, αλλά και χάρη στην ποιότητα της δουλειάς των Ελλήνων αναστηλωτών, η Ελλάδα κατατάσσεται μέσα στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες με τα περισσότερα βραβεία, μαζί με χώρες πολύ μεγαλύτερες και πολυπληθέστερες.

Η Europa Nostra επέλεξε να γιορτάσει τα 50 χρόνια της στην Αθήνα, σε λαμπρή τελετή στο Ηρώδειο, σε επιμέλεια της ΕΛΛΕΤ.

Στο πλαίσιο της εκπροσώπησης, η Ελληνική Εταιρεία:

- Πραγματοποιεί εκστρατείες για τη διάσωση της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Μέσω του προγράμματος «The 7 most Endangered» στηρίζει πολύτιμες περιοχές της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς που βρίσκονται σε κίνδυνο. Στο πρόγραμμα έχουν ενταχθεί τμήματα της Παλιάς Πόλης της Καστοριάς και του Κάμπου της Χίου.
- Συμβάλλει στην διαμόρφωση Ευρωπαϊκών στρατηγικών και πολιτικών αναφορικά με την πολιτιστική κληρονομιά μέσω της πλατφόρμας European Heritage Alliance 3.
- Φροντίζει ώστε οικισμοί μικρής κλίμακας -με πληθυσμό ως 15.000 κατοίκους- να διατηρήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, με το πρόγραμμα «Entopia - Our Places in Europe». Στην Ελλάδα έχουν ενταχθεί η Αμοργός, η Σίκινος, η Σκύρος και τα Μαστιχοχώρια της Χίου.
- Πρωτοστάτησε στην κήρυξη του 2018 ως Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με στόχο οι Ευρωπαίοι πολίτες να ανακαλύψουν και να ενστερνιστούν την πολιτιστική τους κληρονομιάς.

Τhe Hellenic Society is the official representative of Europa Nostra in Greece. With its support, and thanks to the quality of work by Greek restorers, Greece is among the five European countries with the most awards, along with countries much larger and with far more residents.

Europa Nostra has selected Athens to celebrate its 50th anniversary in a brilliant ceremony at the Herodion, to be curated by the HELLENIC SOCIETY.

Within the framework of its representation, the Hellenic Society:

- Carries out campaigns to rescue the European cultural heritage.
- Through the program “The 7 most Endangered”, it supports valuable parts of the European cultural heritage which are at risk. Parts of the Old City of Kastoria and the Kampos area of Chios have been included in the program.
- It contributes to the shaping of European strategies and policies related to the cultural heritage through the platform European Heritage Alliance 3.
- It ensures that small-scale settlements of up to 15,000 residents preserve their unique characteristics through the program “Entopia - Our Places in Europe”. In Greece, Amorgos, Sikinos, Skyros, and the Mastichochoria of Chios have been included.
- It took a lead in proclaiming 2018 as the European Year of Cultural Heritage by the European Commission, with the goal of European citizens discovering and embracing Europe’s cultural heritage.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
Society for the Environment
and Cultural Heritage
THESSALONIKI BRANCH

Το Παράρτημα Θεσσαλονίκης της ΕΛΛΕΤ ιδρύθηκε το 1991. Στο κέντρο των δράσεών του είναι ο πολιτισμός και η κληρονομιά του, το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής. Λειτουργεί με δικό του Κανονισμό, εναρμονισμένο με το Καταστατικό της Ελληνικής Εταιρείας και αναπτύσσει δράση στο χώρο της Κεντρικής Μακεδονίας κυρίως, βασιζόμενο στην εθελοντική προσφορά γνώσεων, έργου και πόρων μελών και φίλων. Με τις δράσεις που υλοποιεί, επιδιώκει την ενημέρωση των πολιτών και την ενθάρρυνσή τους για συμμετοχή στην προστασία και βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην ανάδειξη ενός άλλου τρόπου συμπεριφοράς και σκέψης. Συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς για θέματα προστασίας της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Διαλέγεται με την επιστημονική κοινότητα και συμμετέχει σε Ευρωπαϊκά προγράμματα για την προαγωγή και διάχυση της γνώσης.

Ανάμεσα στις δράσεις του, αξίζει να αναφέρουμε τους αγώνες για την προστασία του Δάσου Σείχ-Σου, του Χορτιάτη, της λίμνης της Κορώνειας και του Δέλτα των ποταμών Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα. Αγώνες για την ανακύκλωση και την καθιέρωση παραλλήλων δράσεων στα σχολεία της πόλης, αγώνες για τη διατήρηση του ιστορικού οχυρού περιβόλου του Λευκού Πύργου και για τη διάσωση των εντυπωσιακών αρχαιοτήτων της Εγνατίας οδού (decumanus maximus), που αποκαλύφθηκαν κατά την κατασκευή του μετρό. Το Παράρτημα πραγματοποιεί επίσης, σε συνεργασία με τη ΧΑΝΘ, εδώ και 27 χρόνια, το πρόγραμμα «Περίπατοι στην πόλη», με εξαιρετική συμμετοχή και επιτυχία.

Οργανώνει διαλέξεις, ημερίδες, εκθέσεις, υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα, συμμετέχει σε ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το «Byzantium - Early Islam» και εκδίδει επιστημονικά και ενημερωτικά έντυπα, σε συνεργασία με άλλους φορείς, όπως το περιοδικό «Μνημείο και Περιβάλλον» και τον οδηγό «Περίπατοι Κληρονομιάς στη Θεσσαλονίκη».

The Thessaloniki branch was founded in 1991. Culture and cultural heritage, the environment, and quality of life lie at the heart of its activities. It operates with its own Regulations, adapted to the Statutes of the Hellenic Society, and is primarily active in Central Macedonia, relying on voluntary offerings of knowledge, work, and resources of its members and friends. Through the actions it implements, it seeks to inform citizens and encourage them to participate in protecting and improving quality of life, and in helping another way of behavior and thought to emerge. It collaborates with related organizations on issues involving the protection of the cultural and natural heritage, is involved in discussions with the scientific community, and takes part in European programs to promote and disseminate knowledge.

Among its activities worth mentioning here are the struggles to protect the Seih Sou forest, Hortiatis, Lake Koroneia and the Delta of the Axios - Loudias - Aliakmonas rivers. Struggles to recycle and establish parallel activities in the city's schools, to maintain the prominent historic fortress enclosure of the White Tower, and to rescue the impressive antiquities along the Via Egnatia (decumanus maximus) which were revealed during construction of the Thessaloniki subway stations. It also carries out, in collaboration with YMCA, for 27 years, the program "Walks in the city", with excellent participation and success.

It organizes lectures, one-day conferences, and exhibitions, in addition to implementing educational programs, taking part in European programs like "Byzantium - Early Islam", and publishing scientific and informational print materials in collaboration with other organizations, including the periodical "Monument and Environment" and the guide "Heritage Walks in Thessaloniki".

**Παράρτημα
Θεσσαλονίκης
Thessaloniki
Branch**

1978

**Μονή των
Φυρογείων, 18^{ος} αι.**
Monastery of
Firogion, 18th c.

Σίφνος
Κυκλάδες, Ελλάδα
Island of Sifnos
Cyclades, Greece

Η μονή Φυρογείων είναι ένα από τα σπουδαιότερα μοναστήρια της Σίφνου από ιστορικής και αρχιτεκτονικής άποψης. Βρίσκεται στα νότια του οικισμού της Καταβατής, κοντά στα Εξάμπελα και την Απολλωνία. Είναι αφιερωμένη στην Παναγία και είναι γνωστή και ως μονή της Παναγίας των Φυρογείων. Χτισμένη τον 18^ο αιώνα αποτελεί θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά του νησιού. Το μοναστήρι των Φυρογείων αναστηλώθηκε κατά τη δεκαετία του 1970 από την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, χαρίζοντας στην Ελλάδα το πρώτο βραβείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς «Europa Nostra».

Τα τελευταία χρόνια το Μοναστήρι των Φυρογείων χρησιμοποιείται για τη διοργάνωση διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων. Κάθε καλοκαίρι, το Σωματείο Αγγειοπλαστών Σίφνου διοργανώνει έκθεση κεραμικών στα ανακαινισμένα κελιά του. Από το 2011 στεγάζει το Μικρό Μουσείο της Νεώτερης Κεραμικής.

The monastery of Firogion is one of the most important monasteries on Sifnos from a historical and architectural standpoint. It lies south of the settlement of Katavati, near Exambela and Apollonia. It is dedicated to the Virgin Mary, and is also known as the monastery of Panagia of Firogion. Built in the 18th century, it forms part of the island's religious and cultural heritage. The monastery of Firogion was restored during the 1970s by the Hellenic Society for the Protection of Environment and the Cultural Heritage, giving Greece the first "Europa Nostra" award for Cultural Heritage.

During recent years, the Monastery of Firogion has been used for the organization of various cultural events. Each summer, the Sifnos Potters Association organizes a pottery exhibition in the monastery's renovated cells. Since 2011, it has housed the Small Museum of Modern Pottery.

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για την εξαιρετική αποκατάσταση της μονής των Φυρογείων.

DIPLOMA

For the fine restoration of the ancient monastery of Firogion.

1980

Αναστήλωση κατοικιών στην παλιά πόλη της Μονεμβασίας

Restoration
of Dwelling Houses
in Monemvasia
Old Town

Ο οχυρός οικισμός της Μονεμβασίας ιδρύθηκε τον 6^ο αι μ.Χ.. Έως το 1249 αποτελεί τμήμα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια πέρασε στη Φράγκικη κυριαρχία, το Βυζάντιο, την εξουσία του Πάπα, και στις διαδοχικές περιόδους Βενετοκρατίας και Οθωμανικής κυριαρχίας, μέχρι την απελευθέρωση το 1821.

Το σύνολο του ιστορικού οικισμού οργανώθηκε από τα χρόνια του Βυζαντίου σε δύο οχυρούς περιβόλους, τον αρχαιότερο ψηλά στο βράχο και τον δεύτερο, την κάτω πόλη, στη ρίζα του. Στην αρχιτεκτονική κυριαρχούν έντονα τα βενετσιάνικα χαρακτηριστικά, αλλά είναι εμφανείς και οι προσθήκες της οθωμανικής και νεώτερης εποχής.

Με την αναστήλωση και προσαρμογή πολλών παλαιών κτηρίων στην κάτω πόλη, έγιναν προσπάθειες να αναβιώσουν οι τοπικές μέθοδοι οικοδομικής τέχνης των παραδοσιακών τεχνιτών και να αναθερμανθεί το ενδιαφέρον των κατοίκων για την κληρονομιά της πόλης τους.

Με τις πρωτοβουλίες, την οικονομική υποστήριξη και τις προσπάθειες των ιδιωτών, με τον έλεγχο του αρμόδιου Υπουργείου Πολιτισμού και τις ορθές αναστηλωτικές επεμβάσεις και μεθόδους, η κάτω πόλη της Μονεμβασίας αναπτύχθηκε με εξαιρετική επιτυχία, διατηρώντας ένα μοναδικό ιστορικό, αρχιτεκτονικό, μνημειακό σύνολο.

The fortified settlement of Monemvasia was founded in the 6th c. AD. Until 1249, it formed part of the Byzantine Empire. It subsequently passed to Frankish rule, then to Byzantium, then to the authority of the Pope, and in successive periods to the rule of Venice and the Ottoman domination until the liberation of Greece in 1821.

The whole of the historical settlement was organized from Byzantine times in two fortified enclosures, the older one high on the rock and the second one, the lower city, at its foot. In architectural terms it showed pronounced Venetian features, though additions of the Ottoman and modern era are also apparent.

With the restoration and adaptation of many old buildings in the lower city, there were efforts to revive local construction methods used by traditional craftsmen/artisans and to reawaken the interest of its residents in the cultural heritage of their city.

Through initiatives, financial support and the efforts of private citizens, and under the control of the responsible Ministry of Culture and proper restoration interventions and methods, the lower city of Monemvasia has developed with exceptional success, preserving a unique historical, architectural, and monumental ensemble.

Μονεμβασία

Πελοπόννησος, Ελλάδα

Monemvasia

Peloponnese, Greece

ΜΕΤΑΛΛΙΟ

Για την εκτενή αναστήλωση και ανακατασκευή πολυάριθμων παλιών κτισμάτων στον ιστορικό οικισμό.

MEDAL

For the extensive restoration and reconstruction of numerous old buildings in the ancient town.

1984

Μοναστήρι της Αγίας Μονής, 12^{ος} αι.

Monastery
of Aghia Mone,
12th c.

Αρεία
Ναύπλιο, Ελλάδα
Aria
Naflio, Greece

Η Μονή της Αρείας, το «Ιερόν Παλλάδιον» του Ναυπλίου, ευρύτερα γνωστή με την ονομασία «Αγία Μονή», απέχει μόλις 3 κλμ από το Ναύπλιο. Ιδρύθηκε το 1144 από τον επίσκοπο Άργους και Ναυπλίου Λέοντα και αποτελεί τόπο συνεχούς προσκυνήματος και αντικείμενο ζωηρών περιγραφών εκ μέρους των κατά καιρούς περιηγητών της Αργοναυπλίας.

Το καθολικό της μονής, χρονολογείται στο 1149. Είναι σύνθετος τετρακίονιος ναός με τρούλο, κατασκευασμένος από λιθοδομή, με λαξευτούς πωρόλιθους, κατά το ισόδομο σύστημα. Αποτελεί πρότυπο βυζαντινής τέχνης της εποχής των Κομνηνών και μαζί με άλλους ναούς του 12^{ου} και 13^{ου} αιώνα της Αργολίδας, μια ιδιαίτερη αρχιτεκτονική ομάδα.

Η νέα πτέρυγα που ανακατασκευάστηκε βρίσκεται στη νότια πλευρά της μονής, στεγάζει κελιά μοναχών και εργαστήρια και αντικατέστησε κτίσμα, που είχε πρόσφατα καταστραφεί από πυρκαγιά. Τα νέα κτήρια συνδυάστηκαν αρμονικά με το υπόλοιπο μοναστήρι και την υπάρχουσα βόρεια πτέρυγα, κατασκευασμένη από λιθοδομή και χαρακτηριστικούς ξύλινους εξώστες.

The Monastery of Aria, the “Sacred Palladion” of Nafplion, is widely known by the name “Aghia Mone”, is just 3 kilometers from Nafplio. It was built in 1144 by Bishop of Argos and Nafplion Leo and it is a site of continuous pilgrimage and the subject of vivid descriptions by occasional travelers in the area of Argos and Nafplio.

The monastery’s katholikon dates to 1149. It is a cross-in-square four-columned church with dome, made of stone with carved limestone blocks built in the isodomic system. It is a model of Byzantine art of the Komnenian age. Along with other 12th and 13th-c. churches in the Argolid, it forms a unique architectural ensemble.

The new wing, which was rebuilt, is on the south side of the monastery and houses monks’ cells and workshops. It replaced a building that had recently been destroyed by fire. The new buildings were harmoniously combined with the rest of the monastery and existing north wing, which consists of wooden loggias (*hagiatia*) and stone masonry.

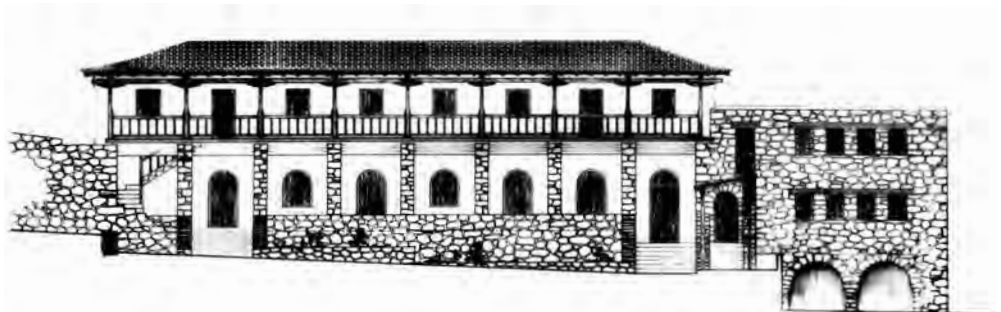

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για τη θαυμάσια κατασκευή νέας πτέρυγας κελιών, σε αρμονία με το βυζαντινό ναό και άλλα κτίσματα της μονής.

DIPLOMA

For the fine replacement of a new wing of cells, in harmony with the Byzantine church and other buildings.

Η Ιερά Μονή της Αγίας Ειρήνης εκτιμάται ότι είναι μια από τις παλαιότερες βυζαντινές μονές στη βενετοκρατούμενη Κρήτη. Το πρώτο κτίσμα της, ο ναός, κατασκευάστηκε περί το 1500 και ήταν αφιερωμένος στην Αγία Ειρήνη. Διευρύνθηκε σε διάφορες εποχές, ώστε να καλύψει τις ανάγκες ενός αυξανόμενου αριθμού μοναχών και κατοίκων της περιοχής.

Το 1700 η μονή μετατράπηκε σε εκκλησιαστικό κολλέγιο. Διέθετε 11 κελλιά, ηγουμενείο, ξενώνα, ελαιοτριβείο και αποθήκες, ενώ αργότερα προστέθηκε και τράπεζα. Γύρω στο 1860 καταστράφηκε από σεισμό ή πυρκαγιά. Παρέμεινε ακατοίκητη μέχρι το 1989, όταν τρεις μοναχές προχώρησαν στην ανακατασκευή της, με στόχο να συνεχίσουν την παράδοσή της, ως ένα εκκλησιαστικό κέντρο για το Ρέθυμνο. Με επίμονες προσπάθειες εξασφάλισαν χρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ι. Μητρόπολη Ρεθύμνης-Αυλοποτάμου και την Περιφέρεια Κρήτης. Επιπλέον, υπήρξαν έσοδα από την πώληση παραδοσιακών κρητικών χειροποίητων υφασμάτων και κεντημάτων.

Το έργο περιλάμβανε την ανακατασκευή δέκα κελλιών, της τράπεζας, εργαστηρίων εκμάθησης κεντητικής και ζωγραφικής εικόνων, ξενώνα, γραφείων, χώρου εκθέσεων και ελαιοτριβείου, τμήμα του οποίου μετατράπηκε σε ναό. Περιλάμβανε επίσης, την ανάπλαση των αρχικών αυλών και κήπων.

Τhe Holy Monastery of Aghia Irini is considered to be one of the oldest Byzantine monasteries in Venetian Crete. Its first building, the church, was constructed around 1500 and was dedicated to Aghia Irini. It was enlarged in different times to meet the needs of a growing number of monks and residents in the region.

In 1700, the monastery was converted to an ecclesiastical college. It had 11 cells, the residence of the hegumen, a guest house, an olive press and storerooms; a refectory was added later. Around 1860 it was destroyed by an earthquake or fire. It remained uninhabited until 1989, when three nuns proceeded to its reconstruction, with the goal of continuing its tradition as an ecclesiastical center for Rethymnon. Through persistent efforts they secured funding from the European Union, the Holy Metropolis of Rethymna and Avlopotamos, the Regional Unit of Crete and further from the sale of traditional Cretan handmade textiles and embroideries.

The project included the reconstruction of ten cells, the refectory, workshops for learning embroidery and icon painting, a guest house, offices, an area for exhibitions and an olive press, part of which was turned into a church. It also included the renovation of the original courtyards and gardens.

1994

Ιερά Μονή της Αγίας Ειρήνης, 16^{ος}-18^{ος} αι.

Holy Monastery of Aghia Irini, 16th-18th c.

Ρέθυμνο

Κρήτη, Ελλάδα

Rethymnon

Crete, Greece

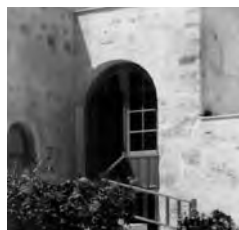

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για την επίμονη ανακατασκευή ενός ερειπωμένου μοναστηριού, συμπεριλαμβανομένης της ανάπλασης αυλών και κήπων.

DIPLOMA

For the painstaking reconstruction of a deserted monastery, including the recreation of the courtyards and the gardens

1996

**Καθολικό της
Μονής Σίμωνος
Πέτρας, 17^{ος} αι.**
Katholikon
(Main Church) of
Simonopetra
Monastery,
early 17th c.

Δάφνη

Άγιο Όρος, Ελλάδα
Dafni
Mount Athos, Greece

Η Μονή Σίμωνος Πέτρας ιδρύθηκε τον 13^ο αι. από τον ασκητή Άγιο Σίμωνα τον Μυροβλήτη και επανιδρύθηκε τον 14^ο αι. από τον Σέρβο Δεσπότη Ιωάννη Ούγκλεση. Το μοναστηριακό συγκρότημα έλαβε τη σημερινή του μορφή στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, μετά από τρεις μεγάλες πυρκαγιές και ισάριθμες ανοικοδομήσεις.

Το Καθολικό, είναι των αρχών του 17^{ου} αιώνα. Πρόκειται για μετρίων διαστάσεων κτίσμα, «αθωνικού τύπου». Αρχικά είχε δικίονια λιτή με θλοσκεπή κατχούμενα στον όροφο. Στα μέσα του 19^{ου} αι. επισκευάσθηκε και τοιχογραφήθηκε. Κατά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1891, που κατέστρεψε ολοσχερώς το μοναστήρι, ο ναός έπαθε μεγάλες ζημιές. Εκτεταμένες επισκευές έγιναν στο κτίσμα αμέσως μετά την πυρκαγιά και αργότερα το 1935. Η σημαντικότερη από τις πρώτες επεμβάσεις ήταν η μερική κατεδάφιση της λιτής και των κατχουμένων και η διαμόρφωση ευρείας και υψηλής λιτής με την κατασκευή νέων θόλων και τρούλου. Το 1935 κατασκευάσθηκαν νέα ξύλινη στέγη με κάλυψη από φύλλα μολύβδου, ένα ογκώδες στέγαστρο από οπλισμένο σκυρόδεμα επάνω από τους θόλους, στα βόρεια και νέα επιχρίσματα από τσιμεντοκονίαμα στις όψεις του.

Με το έργο αποκατάστασης του καθολικού, τα μεταγενέστερα αρχιτεκτονικά στοιχεία, όπως η οροφή από οπλισμένο σκυρόδεμα του υποστέγου και τα επιχρίσματα, τα οποία ήδη βρίσκονταν σε άσχημη κατάσταση, απομακρύνθηκαν. Ενισχύθηκε και στερεώθηκε ο δυτικός τοίχος του νάρθηκα που είχε αποκλίνει από την κατακόρυφο. Η κάλυψη με μολύβι πάνω από τον κυρίως ναό και τη λιτή αποκαταστάθηκαν. Ανακατασκευάσθηκαν τα κατεστραμμένα πλίνθινα γείσα των στεγών. Τα παράθυρα της εκκλησίας επισκευάσθηκαν στην προηγούμενη μορφή, πριν την πυρκαγιά του 1891. Η νότια και ανατολική όψη της εκκλησίας παρέμειναν χωρίς επιχρίσματα, όπως ήταν αρχικά.

The Monastery of Simonopetra was founded in the 13th c. by the ascetic Saint Simon the Myrrh-Streamer, and re-founded in the 14th c. by the Serbian despot Jovan Uglješa. The monastic complex acquired its present form in the late 19th century following three major fires and three reconstructions.

The katholikon dates to the early 17th century. It is a moderate-sized building of the "Athonite type". Originally the church had a two-columned lite with vaulted galleries (catechumena) on the upper level. In the mid-19th c., the church was repaired and its walls were painted. During the major fire of 1891 which entirely destroyed the monastery, the church suffered major damage. Extensive repairs were carried out on the building immediately after the fire and later in 1935. The most important of the first interventions was the partial demolition of the lite and catechumena, and the configuration of a wide, high lite with the construction of new vaults and a dome. In 1935, a new wooden roof was built and covered by lead sheets, a massive shelter of reinforced concrete above the vaults was built on the north, and new plaster consisting of cement mortar was installed on its facades.

With the katholikon restoration project, the later architectural elements such as the massive shelter of reinforced concrete and the plaster, already in poor condition, were removed. The west wall of the narthex, which was leaning from vertical, was reinforced and stabilized. The lead covering above the nave and the *lite* were restored. The destroyed brick cornices on the roof were also reconstructed. The windows of the church were repaired in their previous form prior to the 1891 fire. The southern and eastern faces of the church remained unplastered, as they had been originally.

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για την εκτεταμένη αναστήλωση του κυρίως ναού και του νάρθηκα και για τις καλής ποιότητας διακριτικές προσθήκες.

DIPLOMA

For the extensive restoration of the main church and its narthex and for the discreet additions of good quality.

Η σύγχρονη πόλη της Καλαμάτας αναπτύχθηκε στα μέσα της Βυζαντινής περιόδου. Το Σεπτέμβριο του 1986, ένας καταστροφικός σεισμός κατέστρεψε πολλά από τα μνημεία της παλιάς πόλης. Σημαντική ήταν η πρόκληση να διασωθεί η αρχιτεκτονική κληρονομιά της, στη μεγαλύτερη δυνατή κλίμακα. Το Υπουργείο Πολιτισμού, σε συνεργασία με τον Δήμο, οργάνωσε δύο μεγάλες ομάδες από εξειδικευμένους επιστήμονες, εκ των οποίων η μία ασχολήθηκε με τα βυζαντινά μνημεία, όπως ο ναός των Αγίων Αποστόλων και η άλλη με τα νεοκλασικά κτήρια.

Ο ναός των Αγίων Αποστόλων αποτελείται ουσιαστικά από δύο ναούς, που κατασκευάστηκαν με χρονολογική απόσταση περίπου πέντε αιώνων. Ο πρώτος, στο ανατολικό τμήμα, είναι τύπου ελεύθερου σταυρού, με τρούλο και υπολογίζεται ότι χτίστηκε στα τέλη του 11^{ου} με αρχές του 12^{ου} αιώνα. Ο δεύτερος, τύπου σταυροειδούς μονόκωρου, τρούλαιου, χρονολογείται στην περίοδο της Ενετοκρατίας (τέλος 17^{ου} με αρχές 18^{ου} αιώνα). Στο αρχαιότερο τμήμα των Αγίων Αποστόλων, ο επισκέπτης μπορεί να δει τοιχογραφίες που ανάγονται στον 16^ο και 17^ο αιώνα, οι οποίες διασώθηκαν, παρά τις εκτεταμένες ζημιές που υπέστησαν από τον σεισμό. Μετά τον σεισμό, το μνημείο αναστηλώθηκε και αποκαταστάθηκε στην αρχική του μορφή.

Γύρω στο 1995, τα αναστηλωτικά έργα στην Καλαμάτα ολοκληρώθηκαν, αποτέλεσμα διεπιστημονικής συνεργασίας, η οποία επιπλέον προσέφερε μια ευρεία κλίμακα από νέα επιστημονικά δεδομένα και τεχνική γνώση. Η συμβολή του Δήμου της Καλαμάτας, σε όλη τη διάρκεια των επεμβάσεων, αξίζει ειδικής μνείας.

The modern city of Kalamata was developed in mid-Byzantine times, when the Peloponnese was already under Frankish rule. In September 1986, a catastrophic earthquake destroyed many of the monuments in the old city. It was a significant challenge to save the city's architectural heritage on the largest possible scale. The Ministry of Culture, supported by the Municipality, organized two large groups of expert scientists, of which one dealt with the byzantine monuments such as the church of the Holy Apostles, and the other with neoclassical buildings.

The church of the Holy Apostles is essentially two churches built about five centuries apart. The first, in the eastern section, is of the free cross type, domed, and is estimated to have been built in the late 11th-early 12th c. The second, a domed, cruciform single-aisle church, dates to the period of Venetian rule (late 17th-early 18th c.). In the oldest section of the church, visitors can see wall paintings dating back to the 16th and 17th c. which have survived despite the extensive damage they suffered in the 1986 earthquake. Following the 1986 earthquake, the church underwent *anastylosis* and was restored to its original form.

The work of *anastylosis* in Kalamata was completed around 1995. It was the result of interdisciplinary collaboration which furthermore offered a wide range of new scientific data and technical knowledge. The contribution of the Municipality of Kalamata throughout the entire period of interventions is worthy of special mention.

1996

Αναστήλωση ιστορικών κτηρίων στην Καλαμάτα, μετά τον σεισμό του 1986

Restoration of historic buildings in Kalamata after the 1986 earthquake

Καλαμάτα

Πελοπόννησος, Ελλάδα

Kalamata

Peloponnese, Greece

ΜΕΤΑΛΛΙΟ

Για τη μεγάλη κλίμακα αναστήλωση ιστορικών κτηρίων της Καλαμάτας, μετά από καταστροφικό σεισμό, για τις ειδικές δεξιότητες που αναπτύχθηκαν και την ομαδική εργασία των εμπλεκόμενων.

MEDAL

For the large-scale restoration, after earthquake destruction, of the historic building heritage of Kalamata and for the dedicated skills and teamwork of those involved.

1997

**Μονή της
Παναγίας του Σίντι,
Μετόχι της Ιεράς
Μονής του Κύκκου,
16ος αι.**

Monastery of
Panagia tou Sinti,
Metochi of Kykkos
Monastery, 16th c.

Πάφος
Κύπρος
Pafos
Cyprus

Το μοναστήρι της Παναγίας του Σίντι είναι κτισμένο σε μια κοιλάδα στη δυτική όχθη του ποταμού Ξεροποτάμου, στην περιοχή της Πάφου. Για πρώτη φορά μνημονεύεται σε γραπτή αναφορά, στα τέλη του 16ου αιώνα, ενώ οι ιστορικές μαρτυρίες γι' αυτό είναι περιορισμένες. Το καθολικό, σύμφωνα με χρονολογία χαραγμένη στον τρούλο, κτίστηκε το 1542 σε ρυθμό Φραγκικό-Βυζαντινό. Λειτούργησε μέχρι το 1927, οπότε και εγκαταλείφθηκε. Η κατάσταση του περαιτέρω επιδεινώθηκε από το σεισμό του 1953.

Το 1994, το συγκρότημα, με πρωτοβουλία του Ηγουμένου της μονής του Κύκκου Νικηφόρου, κηρύχθηκε ως «Αρχαίο Μνημείο». Την ίδια χρονιά, μια ομάδα από πέντε νέους αρχιτέκτονες άρχισε τις εργασίες συντήρησης με την επίβλεψη της Μονής του Κύκκου και του Τμήματος Αρχαιοτήτων Κύπρου. Καθώς, η κατάσταση του καθολικού ήταν καλύτερη σε σχέση με τα υπόλοιπα κτίσματα της μονής, αυτό αναστηλώθηκε και επαναχρησιμοποιείται ως τόπος προσκυνήματος.

Τα υπόλοιπα τμήματα δεν αναστηλώθηκαν λόγω έλλειψης πληροφοριών για την αρχική τους μορφή και εξαφάνισης ενός σημαντικού τμήματος του οικοδομικού υλικού, αλλά στερεώθηκαν με ελάχιστες επεμβάσεις, διατηρώντας τον χαρακτήρα και την ατμόσφαιρα του χώρου. Στις εργασίες χρησιμοποιήθηκαν παραδοσιακές μέθοδοι κατασκευής με τοπικούς λίθους και ασβεστοκονιάματα, ενώ τα σύγχρονα υλικά περιορίστηκαν στο ελάχιστο. Η τράπεζα της μονής και δυο συνεχόμενα δωμάτια, ανακατασκευάστηκαν για να δημιουργήσουν ένα μικρό μουσείο για την ιστορία του τόπου.

The Panagia tou Sinti Monastery is built on the west bank of the Xiropotamos river in the Pafos district. It was first mentioned in a written reference in the late 16th century, but historical testimony concerning it is limited. According to a chronology inscribed on the dome, the katholikon was built in 1542 in the Frankish-Byzantine style and was operating until 1927, when it was abandoned. Its condition was further worsened by the 1953 earthquake.

In 1994, at the initiative of the Hegumen of the Kykkos Monastery Nikephoros, the complex was proclaimed an "Ancient Monument". That same year, a group of five young architects began conservation work, overseen by the Kykkos Monastery and the Cypriot Department of Antiquities. Since the condition of the katholikon was better than that of the monastery's other buildings, the katholikon was restored and re-used as a pilgrimage site.

The remaining parts of the monastery were not restored due to a lack of information about their original form and the disappearance of a significant part of their building material. Rather, they were stabilized with minimal interventions, preserving the site's character and atmosphere.

The restoration work employed traditional construction methods with local stone and mortars; contemporary materials were confined to a minimum. The monastery's refectory and two adjoining rooms were reconstructed to create a small museum dedicated to the site's history.

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για την επιτυχή αποκατάσταση ενός ερειπωμένου μοναστηριού σε ερημικό τμήμα του νησιού, με σεβασμό στις ορθές τεχνικές διαδικασίες, με τη διατήρηση του χαρακτήρα των ερειπίων, σε συνεργασία με πολλές πηγές βοήθειας.

DIPLOMA

For successfully restoring a ruined monastery in a deserted part of the island, respecting correct technical procedures and maintaining the character of the ruins, in collaboration with many sources of help.

Ο ναός του Αγίου Παντελεήμονα ανήκε αρχικά στη βυζαντινή μονή της Περιβλήπτου. Κατατάσσεται στον τύπο του σύνθετου τετρακίονιου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με νάρθηκα και περιμετρική στοά που ανατολικά απολήγει σε δύο παρεκκλήσια. Η στοά κατεδαφίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Μεταξύ των ετών 1568 και 1571 μετατράπηκε σε τζαμί, οι τοιχογραφίες και οι όψεις του καλύφθηκαν με επίχρισμα και μιναρές προστέθηκε στην αυλή του, από τον οποίο σήμερα διασώζεται η βάση του.

Με τους σεισμούς του 1978, το μνημείο υπέστη σοβαρές ζημιές. Η αποκατάστασή του είχε ως στόχο την προσεκτική ενίσχυση και στερέωση της δομής του, όπως διαμορφώθηκε δια μέσου των αιώνων. Προηγήθηκε λεπτομερής διεπιστημονική έρευνα γύρω από την ιστορία, τις κατασκευαστικές φάσεις του μνημείου και το ιστορικό των βλαβών του. Αποδείχθηκε ότι ο ναός υπέφερε ήδη από παλιές αστοχίες της κατασκευής, και από την απώλεια των ξυλίνων συνδέσμων σε διάφορες θέσεις των τοιχοποιιών. Το αποτέλεσμα ήταν τα θεμέλια των τοίχων και των κιόνων να παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα, τα οποία αντιμετωπίστηκαν με την τοποθέτηση ράβδων από ανοξείδωτο χάλυβα και τιτάνιο. Τοιχοποιίες, θόλοι και καμάρες συντηρήθηκαν προσεκτικά. Οι ανακατασκευές περιορίστηκαν στις εντελώς απαραίτητες και όλες οι νέες επεμβάσεις έγιναν με τρόπο που να είναι διακριτές από την αυθεντική κατασκευή.

Παρόλο που τα αρχαιολογικά ευρήματα και τα αποτελέσματα της έρευνας έδωσαν ασφαλείς πληροφορίες για την αναπαράσταση της αρχικής μορφής του ναού, το αναστηλωτικό έργο περιορίστηκε στη στερέωση και συντήρησή του, όπως διασώθηκε έως σήμερα, ώστε η αυθεντικότητα του μνημείου να μην τεθεί σε αμφισβήτηση.

The church of St. Panteleimon originally belonged to the Byzantine Peribleptos Monastery. Its type is that of the complex four-column cruciform church with a narthex and surrounding portico which concluded on the east in two chapels. The portico was demolished in the early 20th century.

Between the years 1568 and 1571, it was converted into a mosque. Its wall paintings and facades were covered with a coating, and a minaret was added to its courtyard, the base of which survives today.

The monument suffered serious damage in the 1978 earthquakes. The goal of restoration was the careful reinforcement and stabilization of its structure as this had formed over the centuries. Work was preceded by detailed interdisciplinary research on the monument's history and construction phases and the history of damage it had withstood. Research proved that the church already suffered from old construction failures and the loss of wood joists at various positions in its masonry. As a result, the wall and column foundations had serious problems, which were dealt with by installing stainless steel and titanium bars. Wall masonry, domes, and vaults were carefully conserved. Rebuilding was confined to what was absolutely necessary, and all new interventions were done so as to be distinct from authentic construction.

Although archaeological finds and research results provided secure information for restoring the church's original form, reconstruction was confined to reinforcing and conserving the church as it survives today in order to avoid placing its authenticity in doubt.

The church of St. Panteleimon has been included since 1988 on the list of UNESCO World Heritage monuments.

2000

Ναός του Αγίου Παντελεήμονα

Church of St. Panteleimon

Θεσσαλονίκη

Κεντρ. Μακεδονία, Ελλάδα

Thessaloniki

Central Macedonia, Greece

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για την ορθή αναστήλωση βασισμένη σε εκτεταμένη έρευνα, η οποία εξασφάλισε την αυθεντικότητα του μνημείου, στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

DIPLOMA

For an accurate restoration based on extensive research, which preserved the authentic character of the building to the maximum degree possible.

2004

Φρούριο Bauska,
15^{ος}-16^{ος} αι.
 Bauska Fortress,
 15th-16th c.

Bauska
 Λετονία
Bauska
 Latvia

Το φρούριο της Bauska κτίστηκε στα μέσα του 15^{ου} αι., επί διοικήσεως του Τάγματος των Livonian. Περί τα τέλη του 16^{ου} αι., ανακατασκευάσθηκε ως οχυρή κατοικία του Δούκα του Courland. Κατά τη διάρκεια του Μεγάλου Βόρειου Πολέμου, ανάμεσα στη Σουηδία και βασιλεία της Βαλτικής (1700-1721), καταστράφηκε, σταμάτησε να λειτουργεί και σταδιακά ερειπώθηκε. Αποτελεί ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών για τις οχυρώσεις του 15^{ου} αιώνα, τις τεχνικές και τα υλικά δόμησης και την οικοδομική εξέλιξή τους. Η φρουριακή αρχιτεκτονική κάθε εποχής ακολουθεί παρόμοιες αρχές της αμυντικής τέχνης, ανεξάρτητα της γεωγραφικής περιοχής όπου εφαρμόζεται. Η εξαιρετική συγγένεια των χαρακτηριστικών στοιχείων αυτού του φρουρίου με αντίστοιχα βυζαντινά, οδήγησε την οργανωτική επιτροπή να το συμπεριλάβει στα βραβευμένα έργα που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση.

Παρόλο που η κατάσταση των ερειπίων δεν επιδεχόταν επισκευή, η ομάδα του έργου κατόρθωσε να αποκαταστήσει την στατική ευστάθεια του χώρου, με ελάχιστες επεμβάσεις, ενώ διατήρησε πλήρως την αυθεντική κατασκευή. Η ποιότητα των εργασιών συντήρησης στηρίχθηκε στην χρήση παραδοσιακών τεχνικών και αυθεντικών οικοδομικών υλικών. Η αναστήλωση περιελάβε την περισυλλογή και προετοιμασία των υλικών, τη θεραπεία των λίθων, την επιλογή των κατάλληλων τεχνικών για την αναδόμηση πλίνθων και λίθων και τη συντήρηση των επιφανειών. Κατά το στάδιο της αποκατάστασης, ο χώρος άνοιξε στο κοινό για τη διενέργεια διεθνούς συμποσίου ειδικών και για τη διενέργεια εργαστηρίου κατάρτισης αναστηλωτών. Πληροφοριακές πινακίδες τοποθετήθηκαν προσεκτικά στους τοίχους, σε όλο το συγκρότημα. Σήμερα χρησιμοποιείται ως χώρος για φεστιβάλ μουσικής, θεατρικές παραστάσεις και όπερες.

Bauska Fortress was built in the mid-15th c. under the administration of the Order of Livonian. Around the end of the 16th c., it was rebuilt as a fortress-residence for the Duke of Courland. During the Great Northern War between Sweden and the Baltic Kingdoms (1700-1721) it was destroyed, ceased to function, and gradually fell into ruins. The fortress is an inexhaustible source of information on 15th-century fortifications, techniques and building materials, and various building phases. The fortress architecture of each era follows similar principles of defense systems, regardless of the geographical area where it is applied. The impressive affinity of the character of this fortress with corresponding byzantine led the organizing committee to include it in the award-winning projects presented in this exhibition.

Although the state of the ruins was such that it could not be repaired, the project group managed to restore structural stability to the site with minimal interventions, while fully preserving the authentic construction. The quality of conservation work was based on the use of traditional techniques and authentic building materials. Restoration included the collection and preparation of materials, the treatment of stones, the choice of suitable techniques for laying bricks and stones, and conservation of surfaces.

During the restoration stage, the site opened to the public for an international symposium for experts and for a workshop on training restorers. Informational signs were carefully set in walls throughout the complex. Today the fortress is used as a site for music festivals, concerts, theatrical performances and operas.

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για τη συντήρηση των ερειπίων ενός φρουρίου του 15ου αιώνα με την αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων.

DIPLOMA

For the conservation of the ruins of a 15th century fortress by the revival of traditional methods for the preservation of torses architecture.

2004 Αποκατάσταση και αναβίωση του Βυζαντινού κάστρου των Σερβίων, 6^{ος} αι. Restoration and Revitalisation of the Byzantine Castle of Servia, 6th c.

Το κάστρο των Σερβίων, απόρθητο λόγω της θέσης και της γεωμορφολογίας της περιοχής, βρίσκεται στα όρια της σημερινής πόλης των Σερβίων. Η ανέγερσή του τοποθετείται στον 6^ο αι. μ.Χ. Το συγκροτούσαν ο εξωτερικός και ο εσωτερικός περίβολος και η Ακρόπολη. Εγκαταλείφθηκε σταδιακά μέχρι το τέλος του 17^{ου} ή αρχές του 18^{ου} αι. και σώζεται σήμερα σε ερειπωμένη κατάσταση. Τμήματα της οχύρωσης διατηρούνται σε αρκετά μεγάλο ύψος και επιτρέπουν μια πρώτη αντίληψη του μεγέθους και της οργάνωσης.

Στο πλαίσιο του προγράμματος EC-FORTMED (5th Framework Programme), «Αποκατάσταση και χρήση πρώιμων μεσαιωνικών οχυρώσεων σε χώρες της ανατολικής Μεσογείου», το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με την υποστήριξη της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων, εκπόνησε μελέτη για την αποκατάσταση και αναβίωση του κάστρου, η οποία περιλάμβανε τρία στάδια:

- τεκμηρίωση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης (φυσικό περιβάλλον, κοινωνικοοικονομική κατάσταση, ιστορικά στοιχεία, ανάλυση της αρχιτεκτονικής και της κατασκευής, αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης)
- προτάσεις για τη στερέωση, συντήρηση, αναστήλωση και αναβίωση του συνόλου
- προτάσεις για τη διαχείριση και αξιοποίησή του, μετά τις εργασίες αποκατάστασης.

Η μελέτη, εκπονήθηκε από διεπιστημονική ομάδα, με εξαιρετική συνεργασία των αρμοδίων φορέων και της τοπικής κοινωνίας. Η προταθείσα ολοκληρωμένη προστασία, που συνδυάζει την αναστηλωτική και πολεοδομική διάσταση και το τοπίο, στηρίχθηκε στην αρχή ότι το ιστορικό και φυσικό περιβάλλον αποτελούν μια ενότητα. Το προτεινόμενο σχέδιο ήταν ένα πρώτο βήμα που στόχευε στην αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων της περιοχής, προκειμένου να αναπτυχθεί το κοινωνικοοικονομικό δυναμικό της.

The castle of Servia is located at the limits of the modern-day city of Servia, in a region whose main characteristic is its geomorphology, which played a decisive role throughout its history. It is a narrow strip of land, strategically important since antiquity because it formed one of three passageways connecting Macedonia and Thessaly. As a result, the region experienced periods of great prosperity, but it was also the site of violent warfare. Its construction is dated to the 6th c. The castle was gradually abandoned by the late 17th or early 18th c. Today it survives in ruins.

Within the context of the 5th Framework Programme, EC-FORTMED, "Restoration and use of the early Medieval fortifications in the East Mediterranean countries", the Aristotle University of Thessaloniki prepared a study for the restoration and revitalization of the castle which included three phases: documentation and assessment of the existing state of the castle (natural environment, socio-economic status, historical evidence, analysis of the architecture and construction, evaluation of the castle's existing state), proposals for stabilization, conservation, *anastylosis* and reviving the whole, and proposals for its management and exploitation following restoration.

The study was prepared by an interdisciplinary group in an exceptional collaboration with stakeholders and the local community. The proposed integrated conservation, which combines the dimensions of restoration and urban planning with the landscape, was based on the principle that the historical and natural environments comprise a single entity. The proposed plan was a first step which aimed at making the most of the region's cultural resources in order to develop its socio-political potential.

Κοζάνη

Δυτική Μακεδονία, Ελλάδα

Kozani

Western Macedonia, Greece

ΔΙΠΛΩΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΕΥΝΑ
Για την αξιόπαινη προσέγγιση στην αναβίωση της κληρονομιάς μέσα στο ιστορικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικοοικονομικό της πλαίσιο, που με ευαισθησία ενσωματώνει το παρελθόν στο παρόν.

DIPLOMA

RESEARCH CATEGORY
For a commendable approach to the revitalisation of heritage, within its historical, environmental and socio-economic context, which sensitively integrates the past into the present.

2004

**Ιερές Μονές
Αγ. Πελαγίας
στην Καστροσυκιά
και Φανερωμένης
στη Λεκατσά,
18^{ος}-19^{ος} αι.**

The Holy
Monasteries
of St Pelagia
of Kastrosykia
and Faneromeni
of Lekatsa,
18th-19th c.

Ήπειρος
Ελλάδα
Epirus
Greece

Τα δύο μοναστηριακά συγκροτήματα χρονολογούνται στον 18ο και 19ο αιώνα και είναι τυπικά παραδείγματα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιοχής. Βρίσκονται στο βορειο-δυτικό τμήμα του νομού Πρεβέζης. Κάθε μονή αποτελείται από καθολικό με πλούσιο τοιχογραφικό διάκοσμο, υψηλής ποιότητας, με παρακείμενα κτήρια και μνημειακές πύλες εισόδου. Παρόλο που και τα δυο μοναστήρια εγκαταλείφθηκαν τη δεκαετία του 1920, δεν έχασαν ποτέ την πολιτιστική και θρησκευτική τους σημασία για την τοπική κοινωνία.

Οι εργασίες αναστήλωσης πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα 1999-2001 και περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, την προστασία και τοποθέτηση των ανακαλυφθέντων ρωμαϊκών ερειπίων σε μια μόνιμη έκθεση, προσιτή από το κοινό, στο μοναστήρι της Αγίας Πελαγίας. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στη χρήση παραδοσιακών υλικών και τεχνικών οικοδομικής, ως ένα μέσο διατήρησης της αυθεντικότητας του συνόλου. Οι νέες κατασκευές είναι εμφανώς διακριτές από εκείνες με παλιά, παραδοσιακά υλικά, ενώ μερικές από τις κατασκευές, σε άμεση σχέση με τα καθολικά, διαμορφώθηκαν με τρόπο ώστε, με τις σχετικές υποδομές, να εξυπηρετήσουν τη νέα τους χρήση, ως ξενώων.

These two monastic complexes dating to the 18th and 19th centuries are typical examples of the vernacular architecture of the area. Located in the north-western part of the county of Preveza in Epirus, western Greece, each monastery comprises of a church abounding with high quality frescoes, adjacent edifices, and monumental gates. Although both fell into abandonment during the 1920s, they never lost their cultural and religious significance for local people.

Between 1999 and 2001, the restoration works included the protection and display of the roman ruins in the form of a permanent exhibition accessible to the public, in the monastery of St. Pelagia. There was a strong emphasis on the use of traditional materials and building techniques, as a means of preserving the authenticity of the area. New constructions are clearly differentiated from the old materials, while some of the structures adjacent to the churches were adjusted to provide hostel facilities.

ΔΙΠΛΩΜΑ

Για τη μεγάλη προσπάθεια να διατηρηθεί η αυθεντικότητα κατά την αναστήλωση και επανάχρηση δύο κτισμάτων παραδοσιακής, μοναστηριακής αρχιτεκτονικής.

DIPLOMA

For the great efforts towards the preservation of authenticity in the restoration and adaptive re-use of two examples of monastic vernacular architecture.

2006

Ναός Sarica στην Καππαδοκία Sarica Church in Cappadocia

Η μοναστική ζωή στην Καππαδοκία αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της βυζαντινής εποχής. Οι κάτοικοι της περιοχής οργάνωσαν τους τόπους εργασίας και διαβίωσής τους, σε χώρους που δημιούργησαν σκάβοντας στο μαλακό βράχο. Η περιοχή αριθμεί περί τους 400 υπόσκαφους ναούς που χρονολογούνται από τον 6^ο έως το 12^ο αιώνα, στους οποίους ανήκει και ο ναός Sarica. Σκαμμένος στην πλαγιά λόφου στην κοιλάδα Kereze, το ερειπωμένο κτίσμα υπέφερε από επιφανειακή διάβρωση, λόγω της διείσδυσης ομβρίων υδάτων, ρωγμές, απολεπίσεις και καταστροφή αρχιτεκτονικών στοιχείων.

Λεπτομερείς έρευνες έδειξαν τη συνεχή χρήση του κτίσματος ως περιστέρωνα, μετά από εκείνη της εκκλησίας, στον οποίο ενδεχομένως να οφείλονται μεταγενέστερες επεμβάσεις. Ανασκαφικές εργασίες αποκάλυψαν κρυμμένο χώρο, που πιστεύεται ότι ήταν η τράπεζα μοναστηριού.

Το πρόβλημα διείσδυσης ομβρίων υδάτων αντιμετωπίστηκε με την κατασκευή νέου καναλιού αποστράγγισης. Ο μαλακός βράχος αντικαταστάθηκε με σκληρότερη, τοπική πέτρα τούφας, όμοιας απόχρωσης, και καλύφθηκε με ασβέστη. Οι τοιχογραφίες, από γεωμετρικά σχήματα και κόκκινη ώχρα, συντηρήθηκαν πλήρως και χρονολογούνται στην ίδια περίοδο. Το εσωτερικό του ναού διαμορφώθηκε με διαδρόμους για τους επισκέπτες, πληροφοριακές πινακίδες και κατάλληλο φωτισμό.

Monastic life in Cappadocia developed considerably in the Byzantine age. The region's inhabitants organized their work and living places at sites they created by digging into soft rock. The region has around 400 dugout (cave) churches dating from the 6th to the 12th century, one of which is the Sarica church. Dug into the slopes of a hill in the Kepez valley, the ruined building suffered from surface erosion due to rainwater penetration, cracks, flaking, and the destruction of its architectural elements.

Detailed research showed that the building was in continuous use as a dovecote even after its use as a church, and some later interventions may be due to this fact. Excavation revealed a concealed space believed to have been the monastery's refectory. The problem of rainwater penetration was dealt with by construction of a new drainage channel. The soft rock was replaced by a harder local stone (tuff) of a similar color and then covered by lime. The wall murals, which were fully conserved, were composed of red ochre with primarily geometric shapes and date to the same period. The church's interior was organized through construction of a corridor for visitors, with informational signs and suitable lighting.

Καππαδοκία
Τουρκία
Cappadocia
Turkey

ΒΡΑΒΕΙΟ

Για την εντυπωσιακή διάσωση, στερέωση και συντήρηση, με ιδιωτική πρωτοβουλία, ενός αποσθρωμένου, υπόσκαφου ναού, απειλούμενου από διάβρωση, λόγω κλίματος και για την πρόβλεψη υποδομής επισκεπτών σε μια περιοχή τεράστιας πολιτιστικής σημασίας.

PRIZE

For the impressive rescue, stabilisation and conservation –by private initiative– of a dilapidated rock-carved church threatened by climatic erosion and for the provision of visitor infrastructure in a region of huge cultural significance.

2006

Ο ναός της Παρθένου, 12^{ος}-13^{ος} αι.

The Church of the Virgin, 12th-13th c.

Timotesubani

Borjomi, Γεωργία

Timotesubani

Borjomi Region, Georgia

ΜΕΤΑΛΛΙΟ

Για τις λεπτομερείς διαγνωστικές μελέτες και την ανάπτυξη μιας ολιστικής μεθοδολογίας επικεντρωμένης στη θεραπεία από τη βιολογική υποβάθμιση, που οδήγησαν στην επιτυχή συντήρηση ενός εξαιρετικού παραδείγματος της Γεωργιανής μεσαιωνικής τέχνης.

MEDAL

For the detailed diagnostic studies and the development of a holistic methodology focused on the treatment of microbiological degradation, that have led to the successful conservation of an extraordinary example of Georgian medieval art.

Ο ναός της Παρθένου Μαρίας στο γραφικό φαράγγι Borjomi, στη νότια Γεωργία, αποτελεί τμήμα ενός δραστήριου μοναστηριού, ενός από τα πλέον σημαντικά θρησκευτικά και πολιτιστικά τοπία της Γεωργίας. Κτίστηκε κατά τη διάρκεια των «Χρυσών Χρόνων» της ιστορίας του Γεωργιανού Βασιλείου, της βασιλείας της Ταμάρ (1184-1213), που θεωρείται η «Χρυσή Εποχή» της Γεωργιανής τέχνης και πολιτισμού. Το μνημείο περιλαμβάνει μοναδικό κύκλο τοιχογραφιών (1205-1215).

Ο ναός ανήκει στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο. Η μακρά διάρκεια ζωής του και η εκτεταμένη υγρασία, σε συνδυασμό με τον περιορισμένο εξαερισμό και τη διαρροή υδάτων, συντέλεσαν στην επιδείνωση της κατάστασης των τοικοποιιών του. Σοβαρά προβλήματα, όπως αποφλοίωση και αποσάθρωση και εμφάνιση αλάτων παρουσίασαν και οι τοιχογραφίες τόσο στη ζωγραφική επιφάνεια, όσο και στο υπόστρωμα του κονιάματος, εξ αιτίας παλαιότερων, ακατάλληλων εργασιών συντήρησης.

Με πρωτοβουλία του Γεωργιανού Κέντρου Τέχνης και Πολιτισμού (GACC), και με την υποστήριξη του Κέντρου Συντήρησης Έργων Τέχνης-Πολιτιστικών Αγαθών (CBC), εφαρμόστηκε ένα ευρύ πρόγραμμα συντήρησης. Το 2004, ο ναός συμπεριλήφθηκε στη λίστα των τοποθεσιών που βρίσκονται σε κίνδυνο, σε παγκόσμιο επίπεδο. Διαγνωστικές διεπιστημονικές μελέτες χρησίμευσαν, ως βάση, για την ανάπτυξη ενός γενικού σχεδίου συντήρησης του ναού. Επείγουσες επισκευές έγιναν άμεσα στην οροφή, στους τοίχους και στο σύστημα απορροής των ομβρίων υδάτων για να περιορισθούν οι αιτίες των βλαβών και να εξασφαλισθεί ένα υγιές μικροκλίμα στο εσωτερικό του. Στη συνέχεια συντηρήθηκαν οι τοικοποιίες, ενώ δόθηκε μεγαλύτερη προτεραιότητα στην προληπτική συντήρηση, παρά στην αισθητική αποκατάσταση.

The church of the Virgin Mary, located in the picturesque Borjomi Gorge in southern Georgia, is part of an active monastery which is one of the most important religious and cultural landmarks in Georgia. The church was built in the “Golden Years” of the history of the Georgian kingdom, during the reign of Tamar (1184-1213), which is considered the “Golden Age” of Georgian art and culture. It includes a unique cycle of wall paintings (1205-1215).

The church belongs to the cruciform type with dome. Over time, with the exposure of the monument to high humidity and in combination with limited ventilation and water drainage, the condition of its masonry deteriorated. Furthermore, inappropriate interventions during earlier conservation work had resulted in the wall murals presenting serious problems such as flaking and disintegration both of the painted surface and the layers of plaster, together with the appearance of salt deposits.

The Georgian Arts and Culture Center (GACC), a local NGO, invited the Conservazione Beni Culturali Società Cooperativa (CBC) to help implement a broad program of conservation. In 2004, the church was included on the list of sites at risk worldwide. Diagnostic interdisciplinary studies served as a basis to develop a general plan for conserving the church. Emergency repairs were done on the ceiling, walls, and rainwater drainage system to limit the causes of damage and ensure a healthy microclimate inside the church. Subsequently the wall paintings were conserved, and greater priority was given to preventive conservation than to aesthetic restoration.

2006

**Τοιχογραφίες
της Κρύπτης στο
ναό του Αγίου
Ανδρέα, 11^{ος} αι.**
Wall-Paintings
of the Crypt
at Saint Andrew's
Church, 11th c.

Χρονολογημένη στο 1023, η μικρή κρύπτη της εκκλησίας του Αγίου Ανδρέα, κατατάσσεται στα πλέον αξιόλογα έργα τέχνης της οθωνικής εποχής. Ο Άγιος Ανδρέας αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ενός εξ ολοκλήρου ζωγραφισμένου εσωτερικά ναού, επί Γερμανικού εδάφους. Η μικρή κρύπτη διαθέτει ένα θόλο που στηρίζεται σε τέσσερις κίονες και βρίσκεται εν μέρει κάτω από τη στάθμη του ισογείου.

Ο ζωγραφικός διάκοσμος καλύπτει μια επιφάνεια 60m² και διακρίνεται σε δύο διαφορετικές φάσεις, που χρονολογούνται στο 1023 και το 1039. Αποκαλύφθηκαν το 1932 κάτω από οκτώ στρώματα επιχρισμάτων και συντηρήθηκαν, σύμφωνα με τα δεδομένα της εποχής, με λανθασμένο τρόπο, με αποτέλεσμα, γύρω στο 1990, πολλές από τις τοιχογραφίες να μην είναι πλέον αναγνωρίσιμες. Στην κατάσταση αυτή συνετέλεσε επίσης συνδυασμός και άλλων προβλημάτων, όπως ρύποι, υγρασία, καπνός από κεριά, διάφοροι μικρο-οργανισμοί και δομικές αστοχίες.

Εκτεταμένες έρευνες επιβεβαίωσαν την ανάγκη να απομακρυνθούν οι επιστρώσεις που εφαρμόστηκαν στις προηγούμενες επεμβάσεις και να αποκαλυφθεί και συντηρηθεί η αρχική ζωγραφική επιφάνεια. Η συντήρηση πραγματοποιήθηκε από μια διεπιστημονική ομάδα ειδικών, που εφάρμοσε τις πλέον εξειδικευμένες και εξελιγμένες τεχνικές. Χρησιμοποιήθηκε ειδική λευκή υδράσβεστος (CalXnova), της οποίας η χρήση αργότερα επεκτάθηκε, και εγκαταστάθηκε σύστημα διαρκούς ελέγχου, με συνεχείς μετρήσεις, των επιπέδων θερμοκρασίας και υγρασίας των τοιχοποιιών και του περιβάλλοντος.

Dated to 1023, the small crypt in the church of Saint Andrew is among the most notable art works of the Ottonian era. Saint Andrew's is a representative example of a fully painted interior of a church on German soil. The small crypt has a vault resting on four columns partly below ground level.

The painted decoration covers a surface area of 60m² and is differentiated into two different phases dated to 1023 and 1039. The cycle of 22 angels surrounded by various decorative bands, scenes from the Old Testament, a portrait of Christ Enthroned, and a medieval catalogue with depictions of the virtues is particularly interesting. The wall paintings were in 1932 beneath eight layers of coating, and were conserved in accordance with the knowledge of that era in an incorrect manner, with the result that by around 1990 many of the wall paintings were no longer recognizable. A combination of other problems –pollution, humidity, smoke from candles, various micro-organisms and structural failures– also contributed to their poor condition.

Extensive research confirmed the need to remove the over-layers which had been applied in earlier interventions and to reveal and conserve the original painted surface. Conservation was carried out by an interdisciplinary team of experts, who applied the most specialized and advanced techniques. A special white lime paint (CalXnova) was employed whose use was later expanded, and a system for ongoing monitoring was installed with continuous measurements of temperature and humidity levels of the masonry and environment.

Fulda (Νυρεμβέργη)
Έσσεν, Γερμανία
Fulda (Neuenberg)
Hess, Germany

ΜΕΤΑΛΛΙΟ

Για την ευαίσθητη αναστήλωση και συντήρηση ενός σπάνιου παραδείγματος εσωτερικού ζωγραφικού διακόσμου της Οθωνικής περιόδου εκκλησίας στη Γερμανία, το οποίο προσφέρει μια πολύτιμη εικόνα της τέχνης της προσωπογραφίας.

MEDAL

For the sensitive restoration and conservation of a rare example of interior painted decoration of an Ottonian church in Germany which offers a valuable image of the art of portraiture.

2008

**Ο αρχαιολογικός
χώρος του Γαλερι-
ανού ανακτόρου
(αυτοκρατορική
κατοικία, αρχές 4^{ου}-
αρχές 6^{ου} μ.Χ. αι.)**

The Archaeological
Site of Galerius'
Palace (imperial
residence, early
4th-early 6th c. A.D.)

Θεσσαλονίκη

Κεντρ. Μακεδονία, Ελλάδα

Thessaloniki

Central Macedonia, Greece

Το ανάκτορο του Γαλερίου, σημαντικά κτίσματα του οποίου σώζονται στον αρχαιολογικό χώρο της πλατείας Ναυαρίνου και της οδού Δ. Γούναρη, συνολικής έκτασης 9.000m², αποτελεί, μαζί με τη Ροτόντα, τη θριαμβική Αψίδα του Γαλερίου και τον Ιππόδρομο, τμήμα ενός εκτεταμένου οικοδομικού συνόλου της αρχαίας Θεσσαλονίκης, γνωστού σήμερα με τη συμβατική ονομασία Γαλεριανό Συγκρότημα. Η κατασκευή του, ξεκίνησε στις αρχές του 4^{ου} μ.Χ. αι., όταν ο καίσαρας Γαλέριος, επέλεξε ως έδρα του τη Θεσσαλονίκη. Το ανάκτορο δεν ήταν ένα μεμονωμένο οικοδόμημα, αλλά ένα κτιριακό συγκρότημα μεγάλης έκτασης, *μία πόλη μέσα στην πόλη*. Σημαντικές μετατροπές των κτισμάτων και προσθήκες νέων χρονολογούνται τον 5^ο και 6^ο μ.Χ. αι.

Η ανασκαφή του ανακτόρου διενεργήθηκε, τις δεκαετίες του 1950-1970, από την Εφορεία Αρχαιοτήτων, εξ αιτίας της εκτεταμένης ανοικοδόμησης του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης. Στη συνέχεια το μνημείο εγκαταλείφθηκε και υποβαθμίσθηκε.

Οι εργασίες αποκατάστασης και ανάδειξης των ερειπίων, ξεκίνησαν το 1994 και ολοκληρώθηκαν το 2006 με χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκά προγράμματα. Το έργο περιλάμβανε την ανασκαφή και την ενδελεχή μελέτη του μνημείου, την στερέωση και την προστασία των καταλοίπων πέντε κτιριακών ενοτήτων, τη συντήρηση τοιχογραφιών και ορθομαρμάρωσης, τη συντήρηση και την αισθητική αποκατάσταση των ψηφιδωτών και μαρμάρινων δαπέδων συνολικής έκτασης 1088m², τη διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου με τη βελτίωση των συνθηκών περιήγησης και φύλαξης (διάδρομοι κίνησης επισκεπτών, εκδοτήριο εισιτηρίων, περίφραξη), την ερμηνεία και παρουσίαση του συγκροτήματος στο κοινό (ενημερωτικές πινακίδες, γραφικές αναπαραστάσεις, έντυπα).

The palace of Thessaloniki, important buildings from which survive at archaeological sites in Navarinou Square and on D. Gounari Street (total area 9,000m²) comprises together with the Rotunda, the triumphal Arch of Galerius, and the Hippodrome part of a large building complex in ancient Thessaloniki conventionally known today as the "Galerian Complex". Its construction began in the early 4th c. A.D. when the Caesar Galerius selected Thessaloniki as his seat. The palace was not an isolated structure; rather, it was a large complex of buildings, *a city within a city*. Significant alterations to existing buildings and additions of new ones date to the 5th and 6th c. A.D.

Excavation of the palace was carried out from the 1950s to the 1970s by the Ephorate of Antiquities within the context of the large-scale rebuilding of Thessaloniki's historic center. The monument was subsequently abandoned and allowed to deteriorate.

Restoration and enhancement work on the ruins began in 1994 and was completed in 2006 with the assistance of funding provided by EU programmes. Work included excavation and in-depth study of the monument, stabilization and protection of the wall remains of five building modules, conservation of wall paintings and marble revetments, conservation and aesthetic restoration of the mosaic and marble floors covering a total area of 1088m², configuration of the archaeological site with improved conditions for touring the site and securing it (visitor corridor-walkways, ticket office, fencing), and its interpretation and presentation to the public (signage, graphic reconstructions, print materials).

ΜΕΤΑΛΛΙΟ

Για την εξαιρετική και υποδειγματική αποκατάσταση και συντήρηση των ερειπίων όπως και για το σύνολο των επεμβάσεων που μετέτρεψαν έναν εγκαταλελειμμένο χώρο σε άρτια οργανωμένο και με εκπαιδευτικό χαρακτήρα πόλο έλξης στην καρδιά της σύγχρονης πόλης

MEDAL

Above all, it is highly appreciated that the intervention transformed an abandoned public ground into an attractive, educative and well organised archaeological site in the heart of a modern city.

2011

Ναός του Αγίου Γεωργίου, 17^{ος} αι.

Church of St. George, 17th c.

Shipcka

Κορυτσά, Αλβανία

Village of Shipcka

Region of Korça, Albania

Το έργο αποσκοπούσε στη διασφάλιση και αποκατάσταση του ναού του Αγίου Γεωργίου που ανήκει στην ομάδα των βασιλικών της Μοσχοπόλεως. Ο ναός χρονολογείται στα μέσα του 17^{ου} αι. και είναι τρίκλιτη βασιλική στεγασμένη με τόξα, καμάρες και τρούλους.

Η ευστάθεια του ναού βρισκόταν σε μεγάλο κίνδυνο, εξαιτίας αρχικών αστοχιών στην κατασκευή και έλλειψης τακτικών εργασιών συντήρησης. Οι αναστηλωτικές εργασίες άρχισαν το 2004 από ομάδα ειδικών, που αποτελείτο από αρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς, τοπογράφους, συντηρητές έργων τέχνης και σχεδιαστές, με το συντονισμό του Ιδρύματος ΕΓΝΑΤΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ. Οι αναστηλωτικές εργασίες περιλάμβαναν την ολοκληρωμένη αποκατάσταση του κυρίως ναού, της οροφής του νάρθηκα και του κωδωνοστασίου, την στερέωση των κιόνων, τη συντήρηση και καθαρισμό των τοιχογραφιών, τη συντήρηση των εκκλησιαστικών επίπλων. Πρόσθετες εργασίες έγιναν στα παράθυρα, στις θύρες και στα κλιμακοστάσια του κυρίως ναού, καθώς επίσης και στα δύο παρεκκλήσια που είναι προσαρτημένα σε αυτόν. Ειδική προσοχή δόθηκε στη διατήρηση του περιβάλλοντος και της περιφραξης, ενώ μια παλιά σιταποθήκη, έξω από την αυλή της εκκλησίας, επισκευάστηκε και μετατράπηκε σε καφέ και πωλητήριο χειροτεχνημάτων.

The project aimed at safeguarding and restoring the Church of St. George which belongs to the Moschopolitan basilica group. The Church of St. George is a three-aisled basilica with a roofing system of arches, vaults and cupolas. The overall stability of the church was in great danger due to an initial mistake in construction and the absence of regular maintenance works. Restoration works began in 2004 with a team of experts made up of architects, civil engineers, topographers, art restorers and designers coordinated by the EGNATIA EPIRUS Foundation. Restoration works included the complete restoration of the church, the roof, the narthex and the bell tower, the consolidation of the columns, the refurbishing and cleaning of mural paintings, the conservation of ecclesiastic furniture. Additional works were conducted on the windows, doors, stairs of the main church as well as on two chapels adjacent to the main building. Particular attention was also paid to the preservation of the environment and fence walls of the church while an old barn outside of the church courtyard was restored and turned into a cafeteria and crafts shop.

ΒΡΑΒΕΙΟ

Για την επιτυχία αυτού του έργου αποκατάστασης, το οποίο είχε την ισχυρή υποστήριξη από την τοπική κοινωνία και το «Ίδρυμα Εγνατία Ήπειρος». Το εξαιρετικό αυτό επίτευγμα, έγινε ο καταλύτης για την αναζωογόνηση του χωριού Shipcka, με αποτέλεσμα την επαναλειτουργία του ναού για θρησκευτικές τελετουργίες και την ανάπτυξη νέων τουριστικών δραστηριοτήτων.

AWARD

For the success of this restoration project, which enjoyed strong support from the local population and by the local government's "Egnatia Epirus" Foundation. This outstanding achievement became a catalyst for the revitalisation of the settlement of Shipcka, resulting in the reopening of the church for religious ceremonies and the development of new tourist related activities.

2014

**Εκκλησιαστική
Αρχιτεκτονική
του 7^{ου} μ.Χ. αι.
στις Υπερκαυκάσιες
χώρες**
Church
architecture of the
7th century AD in
Transcaucasian
countries

Ρωσική Ομοσπονδία
Russian Federation

ΒΡΑΒΕΙΟ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΕΥΝΑ
Για την επικαιρότητα αυτής της επιστημονικής έρευνας και ανάλυσης. Η μελέτη καλύπτει τη σύνθετη ανάπτυξη της χριστιανικής αρχιτεκτονικής του νοτίου Καυκάσου κατά τη διάρκεια του 7ου μ. Χ. αι. Καθορίζει επίσης τη χρονολόγηση και μορφολογία των αρχών της μεσαιωνικής εικονογραφίας στην αρχιτεκτονική της περιοχής και σε άλλα μέρη της Ευρώπης. Η αυστηρότητα της μεθοδολογίας και η εμβάθυνση των συμπερασμάτων της έρευνας υπήρξαν υποδειγματικές.

AWARD

RESEARCH CATEGORY
For the topical relevance of this scientific research and analysis. The study covers the complex development of Christian architecture of the South Caucasus during the 7th century and defines the chronology and the shaping of the principles of medieval iconography in the architecture of the region and elsewhere in Europe. The rigour of the methodology and the depth of the conclusions of this research were exemplary.

Η υποψηφιότητα αυτή αποτελεί μια έρευνα τεσσάρων τόμων για την εκκλησιαστική αρχιτεκτονική του 7^{ου} αι. στις χώρες του Νότιου Καυκάσου, στη σημερινή Γεωργία και Αρμενία. Η έρευνα διεξήχθη δια του Κρατικού Ινστιτούτου Καλλιτεχνικών Σπουδών στη Μόσχα. Περιλάμβανε τη συλλογή των δεδομένων, για τη σύνταξη καταλόγου όλων των μνημείων και την αναλυτική μελέτη των παρατηρούμενων χαρακτηριστικών στοιχείων στην αρχιτεκτονική παράδοση. Τα τελικά αποτελέσματα καθόρισαν τη δημιουργία και κατηγοριοποίηση των αρχιτεκτονικών τύπων και των μορφολογικών στοιχείων εντός της παράδοσης και θα είναι χρήσιμα και σημαντικά για τις «πολιτικές» σχετικά με την αποκατάσταση και συντήρηση μνημείων στην περιοχή.

Η περιοχή του Νοτίου Καυκάσου είναι βέβαια μια γεωγραφική περιοχή, αποτελούμενη σήμερα από διαφορετικά κράτη. Παρόμοιες πρακτικές συντήρησης, διάσωσης και αναστήλωσης είναι ενδεχομένως δύσκολο να επιτευχθούν, αλλά η έρευνα αυτή φανερώνει ότι υπήρχε ένα ευδιάκριτο επίπεδο ομοιομορφίας σε όλη την έκταση της περιοχής, σχετικά με την εκκλησιαστική αρχιτεκτονική εκείνης της περιόδου. Η έρευνα διαφέρει από τις προηγούμενες μελέτες, καθώς δομεί το υλικό με βάση τη χρονολόγηση, εν αντιθέσει με προηγούμενες τυπολογικές ή αλφαβητικές «αρχές» και οι σχετικοί κατάλογοι των μνημείων αποτυπώνουν αυτή την προσέγγιση.

This entry is a four-volume survey of the church architecture of the 7th century in countries of the South Caucasus (in particular what is now Georgia and Armenia). The author's research was carried out through the State Institute of Art Studies in Moscow. It comprised, first, the collection of materials to compile a catalogue of all the monuments, and second, analytical study of the aspects observable within the architectural traditions. The final results have determined the genesis and categorisation of architectural types and creative elements within the tradition, and the resulting impact on reconstruction and conservation policies in the region will be significant. The South Caucasus region is of course a complex one, comprising several present-day states. Uniform conservation practices are maybe difficult to achieve, but the research indicates that there was a distinct level of uniformity across the region in church architecture of the period. The research differs from earlier work in structuring its material on the basis of chronology, as opposed to typological or alphabetic principles, and the respective catalogues of monuments reflect this approach.

Η μονή της Dragomirna είναι ένα σημαντικό, σχεδόν οχυρό μνημείο, 15 km περίπου από τη Suceava, στη βόρεια Ρουμανία. Ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον σύνολο, παράδειγμα Μεσαιωνικής τέχνης, στο οποίο εντάσσονται, μεταξύ άλλων, η μικρή και η μεγάλη εκκλησία, τα αμυντικά τείχη που το περιβάλλουν, πέντε πύργοι και τα κελιά των μοναχών. Το παρόν έργο συνδέεται με τις εκπληκτικές τοιχογραφίες των αρχών του 17^{ου} αι., που βρίσκονται στον κυρίως ναό και στο ιερό. Παρουσιάζουν σκηνές από τη ζωή του Χριστού, αγίους, αγγέλους και ένα τεράστιο πρόγραμμα χριστιανικής εικονογραφίας, σε υπέροχο χρώμα και σε ένα στυλ αξιοσημείωτης δυναμικής και ενέργειας. Η ποιότητα των τοιχογραφιών είχε εξαιρετικά υποβαθμισθεί και τα θέματα ήταν δυσδιάκριτα, λόγω κυρίως γήρανσης.

Το έργο της συντήρησής τους, που αποτελούσε μέρος ενός μεγάλου προγράμματος για την αναστήλωση και συντήρηση της μονής, ήταν ένας πολύ δύσκολος στόχος. Την ομάδα της συντήρησης, η οποία εργάστηκε υπό την επίβλεψη Ρουμάνου ειδικού, αποτελούσαν 50 επαγγελματίες και φοιτητές από διάφορες χώρες.

Οι εργασίες συντήρησης και ανάδειξης των τοιχογραφιών είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός επισκεπτών και μαθητών σχολείων στην περιοχή.

The Dragomirna Monastery is an important, nearly fortified monument about 15 km from Suceava in northern Romania. It is an exceptionally interesting ensemble, an example of Medieval art which includes among other things both the small and large church, the defensive walls surrounding them, five towers, and the monks' cells. The present project was associated with the extraordinary early 17th c. wall paintings in the nave and sanctuary of the church. They present scenes from the life of Christ, saints, angels, and an enormous range of Christian iconography, all in superb color and in a style of remarkable dynamism and energy. The quality of the wall paintings had been greatly degraded and their subjects were indiscernible, primarily due to ageing.

The work of conserving them, which was part of a major program for the restoration and conservation of the monastery, proved a very difficult goal. The conservation team, which worked under the supervision of a Romanian expert, was made up of 50 professionals and students from various countries.

The conservation and enhancement of the wall paintings resulted in a significant increase in the number of visitors and groups of school children visiting the area.

2014

Τοιχογραφίες στη μονή της Dragomirna, αρχές 17^{ου} αι.

Dragomirna Monastery frescoes, early 17th c.

Mitocu Dragomirnei
Suceava, Ρουμανία
Mitocu Dragomirnei
Suceava county, Romania

GRAND PRIX & ΒΡΑΒΕΙΟ ΚΟΙΝΟΥ

Για τον υψηλού επιπέδου επαγγελματισμό στην εκλεπτυσμένη αποκατάσταση και συντήρηση αυτού του σημαντικού έργου τέχνης, που καλύπτει επιφάνεια 900 m². Οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν επί τόπου, σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Οι συντηρητές χρησιμοποίησαν φυσικά και παραδοσιακά υλικά, και αναστρέψιμα σύγχρονα υλικά, ενώ διατηρήθηκε η πατίνα και η υψηλότητα των μοναδικών τοιχογραφιών του 17ου αιώνα.

GRAND PRIX & PUBLIC CHOICE AWARD

For the high level of professionalism in the sophisticated restoration and conservation of this enormous artwork, covering some 900m² of wall surface. The work was carried out in situ in a remarkably short period of time. The restorers have followed and respected techniques using natural and traditional, but also reversible, materials, while the patina and original 17th century 'mood' of these unique frescoes has been preserved.

2015

**Παλιохριστιανικά
ψηφιδωτά
του συγκροτήματος
της Βασιλικής
της Ακουιλίας**
Paleochristian
mosaics of the
Basilica complex,
Aquileia, Udine

Aquileia
Udine, Ιταλία
Aquileia
Udine, Italy

BPABEIO

Για τον τρόπο που επιλύθηκε το σύνθετο πρόβλημα του συνδυασμού της προστασίας και ανάδειξης (αρχαιολογικών ευρημάτων σε υπαίθριο χώρο). Η επέμβαση θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα υπόδειγμα μεγάλης σημασίας για ένα πρόβλημα που, μέχρι σήμερα, έχει αντιμετωπισθεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους και με διαφορετικό βαθμό επιτυχίας, σε όλη την Ευρώπη.

AWARD

For the way the frequently encountered problem of combining protection with adequate display of archaeological structures in the open air has here been resolved. The intervention could be considered an exemplar of great significance for a problem that, until now, has been tackled in many different ways, and with varying success, all over Europe.

Ο μνημειακός χώρος της Ακουιλίας, μια τοποθεσία που εντάσσεται στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, περιλαμβάνει αρχαιολογικούς χώρους και τη μνημειώδη Πατριαρχική Βασιλική, σύμβολο της πόλης, της οποίας η κατασκευή ολοκληρώθηκε το 1031.

Το έργο είχε ως στόχο να συντηρήσει τα ψηφιδωτά στο νότιο χώρο που συνδέεται με το Βαπτιστήριο, κτισμένο στα τέλη του 4^{ου} ή στις αρχές του 5^{ου} αι., με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι προσβάσιμα από τους επισκέπτες και επιπλέον προστατευμένα από τις περαιτέρω φθορές. Το θέμα αντιμετωπίστηκε με την κατασκευή ενός νέου και πολύ απλού ορθογώνιου κτηρίου, κτισμένου από λίθους που υπήρχαν διάσπαρτοι στο χώρο, προσφέροντας στους επισκέπτες την αίσθηση ενός συνεχούς τοίχου.

Το μοναδικό, γραμμικό παράθυρο βλέπει προς τη Βασιλική, στον ενδιάμεσο στενό δρόμο, επιτρέποντας έτσι μια γρήγορη ματιά στο εσωτερικό της. Η προσέγγιση και ο σχεδιασμός είναι εναρμονισμένοι με το περιβάλλον, με έναν τελειώς σύγχρονο τρόπο: εξωτερικά στη νέα κατασκευή χρησιμοποιούνται παραδοσιακά υλικά, ενώ εσωτερικά ο χώρος διαμορφώνεται με τρόπο που ο επισκέπτης να επικεντρώνεται στα ψηφιδωτά. Επί πλέον, η συντήρηση των ψηφιδωτών έγινε με επαγγελματισμό από κορυφαίους ειδικούς επιστήμονες.

Το έργο αποτελεί την πρώτη σημαντική πρόταση για την προστασία και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Ακουιλίας. Η νέα προσθήκη στο νότιο χώρο του βαπτιστηρίου, έχει το ίδιο σχήμα με την αρχική κατασκευή και προσφέρει το μόνο αποτελεσματικό μέσο προστασίας του χώρου, διαφυλάσσοντας και καθιστώντας επισκέψιμα στο κοινό τα λείψανα των σημαντικών ψηφιδωτών του 4^{ου} ή 5^{ου} αι.

The monumental site of Aquileia, which is a World Heritage monument, includes archaeological sites and the monumental Patriarchal Basilica, a symbol of the city whose construction was completed in 1031.

The goal of the project was to conserve the mosaics in the south space connected with the Baptistery, which was built in the late 4th or early 5th century, in such a way as to be accessible to visitors and also protect it from further damage. This was addressed through construction of a new and very simple rectangular building made of stones scattered over the site and offering visitors the sense of a continuous wall.

The single, linear window faces towards the Basilica on the intervening narrow street, thus allowing a fleeting glimpse of its interior. The approach and design were harmonized with the environment but are entirely contemporary: traditional materials were employed outside on the new construction, while the interior area was configured so that visitors would focus on the mosaics. In addition, the conservation of the mosaics was carried out with professionalism by leading experts.

This project was the first significant proposal for the protection and enhancement of the archaeological site of Aquileia. The new addition to the southern area of the Baptistery had the same form as the original construction and offered the only effective means of protecting the space, preserving and making publicly accessible the remains of these important 4th or 5th c. mosaics.

2016

Βυζαντινός ναός του Αγίου Πέτρου, 12^{ος} αι.

Byzantine Church
of St. Peter,
12th c.

Καστάνια

Μάνη, Ελλάδα

Kastania

Mani, Greece

Ο ναός του Αγίου Πέτρου, το παλαιότερο από τα δέκα βυζαντινά μνημεία της Καστανίας, ανήκει στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο και χρονολογείται στο τέλος του 12^{ου} αι. Στον 13^ο αι. προστέθηκε προστώ στη δυτική πλευρά και το 1813 κατασκευάστηκε το κωδωνοστάσιο. Το μνημείο βρισκόταν σε κακή κατάσταση και αντιμετώπιζε σοβαρά δομικά προβλήματα, εξαιτίας της έκθεσής του στις καιρικές συνθήκες, εγγενείς αστοχίες και ακατάλληλες επεμβάσεις του παρελθόντος.

Ο εσωτερικός διάκοσμος από εξαιρετικές βυζαντινές τοιχογραφίες, υπέφερε επίσης από σοβαρά προβλήματα, που προέκυψαν στη διάρκεια των 800 χρόνων. Οι τοιχογραφίες, που είχαν σε μεγάλο βαθμό αλλοιωθεί, μπορούν σήμερα, μετά τη συντήρησή τους να μελετηθούν στις λεπτομέρειες και είναι, αναμφίβολα, μεγάλης αξίας για τους ερευνητές της μεσοβυζαντινής τέχνης.

Το έργο οφείλεται στη συνεργασία ιδιωτικών και δημοσίων φορέων που έκαναν δυνατή την υλοποίησή του και δεσμεύτηκαν να ολοκληρώσουν τις εργασίες με τις κατά το δυνατόν καλύτερες προδιαγραφές.

Η αποκατάσταση του ναού έτυχε θερμής υποδοχής από την τοπική κοινωνία, η οποία ήταν πλήρως ενημερωμένη για την πολιτιστική και οικονομική διάσταση του έργου. Η διάσωσή του έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον ενός μεγάλου αριθμού επισκεπτών, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες στην περιοχή. Ο ναός του Αγίου Πέτρου αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα για τη διάσωση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

The church of Saint Peter, the oldest of the ten Byzantine monuments in Kastania, is a cruciform domed church dating to the late 12th c. A porch was added on the west side in the 13th c., and the bell tower was constructed in 1813. Before restoration work began, the monument was in poor condition and encountered serious structural problems due to its exposure to weather conditions, inherent failures, and unsuitable interventions in the past.

The interior decoration of exceptionally fine Byzantine wall paintings also experienced serious problems resulting from its 800 years of existence. The wall paintings, which had greatly deteriorated and were no longer legible, can be studied today following their conservation in full detail. They are unquestionably of great value for researchers of middle byzantine art.

The restoration project is owed to collaboration between private and public stakeholders who made its realization possible and committed themselves to completing the work to the highest possible standards.

The restoration of the church was warmly received by the local community, which was fully informed of the project's cultural and economic dimensions.

Saving the church of Saint Peter has attracted the interest of many visitors, which is very important given the difficult financial circumstances in this region. It is an exceptional model for rescuing the European cultural heritage.

AWARD

Για τη σημασία και τη σπουδαιότητα αυτού του Ευρωπαϊκού μνημείου που απεικονίζει επιπλέον τη Βυζαντινή συμβολή στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό.

AWARD

For the significance and importance of this European monument and its illustration of the Byzantine contribution to European culture.

2018

Βυζαντινός ναός της Αγίας Κυριακής, 8^{ος}-9^{ος} αι.

Byzantine Church
of Hagia Kyriaki,
8th-9th c.

Νάξος
Κυκλάδες, Ελλάδα
Naxos
Cyclades, Greece

Η Αγία Κυριακή διαθέτει σπάνιες τοιχογραφίες που χρονολογούνται σε μια από τις δύο περιόδους της εικονομαχίας (726-787 μ.Χ., 813-843 μ.Χ.). Βρίσκεται σε μια απομονωμένη, αγροτική περιοχή, μοναδικού φυσικού κάλλους. Το έργο της αποκατάστασης αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα διακρατικής Ευρωπαϊκής συνεργασίας. Μοναδική πηγή χρηματοδότησης ήταν ιδιωτικές χορηγίες από το Σύλλογο Αγία Κυριακή, Ελβετικές οργανώσεις και το Ίδρυμα Ι. Φ. Κωστόπουλου και την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού με τις χορηγίες των ιδρυμάτων Α.Γ. Λεβέντη και Αθανασίου και Μαρίας Μαρτίνου.

Η Αγία Κυριακή είναι μονόχωρος σταυρικός ναός με τρούλο. Ο νάρθηκας που καλύπτεται με ημικυλινδρική καμάρα και το παρεκκλήσι προστέθηκαν στη δυτική και τη νότια πλευρά του ναού, αμέσως μετά την κατασκευή του. Ένα άλλο μικρό παρεκκλήσι, ερείπιο σήμερα, προστέθηκε ακόμη νοτιότερα. Ο ναός είναι μοναδικής σημασίας, χάρis στις πολύ καλά διατηρημένες ανεικονικές τοιχογραφίες, στο πρώτο στρώμα του εσωτερικού του. Οι τοιχογραφίες αυτής της περιόδου, που περιορίζονται σε σταυρούς, ζώα, γεωμετρικά και φυτικά θέματα, είναι απόδειξη της εκκλησιαστικής τέχνης της εικονομαχίας, που κυριάρχησε στη βυζαντινή αυτοκρατορία για περισσότερο από έναν αιώνα. Παραδείγματα της τέχνης αυτής έχουν διατηρηθεί σε πολύ μικρό αριθμό μνημείων. Οι τοιχογραφίες της Αγίας Κυριακής είναι από τις καλύτερα διατηρούμενες στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων.

Το μνημείο παρουσίαζε σοβαρές βλάβες τόσο στις τοιχοποιίες και τους θόλους όσο και στις τοιχογραφίες λόγω της εισόδου ομβρίων υδάτων από την στέγη. Το 1993, οι Ελβετικές οργανώσεις «J.-G. Eynard» από τη Γενεύη και η «Ελληνο-ελβετική φιλία» άρχισαν τις προσπάθειες διάσωσης του μνημείου.

Η αναστήλωση της Αγίας Κυριακής πέτυχε να διασώσει με σχολαστική προσπάθεια ένα μνημείο σε κίνδυνο και τις μοναδικές τοιχογραφίες του και να προστατεύσει την αυθεντικότητα αποφεύγοντας πρόσθετα στοιχεία που θα μπορούσαν να κρύψουν ίχνη του χρόνου και της ιστορίας.

Η μελέτη είναι υποδειγματική και θα πρέπει να ληφθεί υπόψη σε παρόμοιες περιπτώσεις στη Νάξο, όπου διατηρείται μεγάλος αριθμός ερειπωμένων βυζαντινών ναών.

Hagia Kyriaki is a Byzantine church with a unique series of wall paintings dating to the 8th or 9th century, during one of the two periods of Iconoclasm (726-787 CE; 813-843 CE). The church is located in a secluded rural area of special natural beauty. This project is an outstanding example of cooperation across state boundaries in Europe. The unique source of funding was private donations either through the Swiss initiative, the Association Hagia Kyriaki, including a contribution by J.F. Costopoulos Foundation and through the Greek organisation Elliniki Etairia, with donations from the A.G. Leventis Foundation and Athanasios and Marina Martinos.

Hagia Kyriaki is single-nave domed church. A barrel-vaulted narthex and chapel were added to the west and south of the church soon after its construction and a small chapel, now in ruins, was added further to the south. The church is of unique importance, thanks to the well preserved aniconic first layer of paintings in its interior. Aniconic frescoes of this period, which are limited to crosses, animals, geometric and floral patterns, are evidence of the dispute over the representation of human figures in ecclesiastical art that affected the byzantine empire for over a century and examples of which have been preserved in only a very small number of cases. Among these, the wall paintings of Hagia Kyriaki are the ones best preserved in the Cyclades group of islands.

Rainwater penetrating the roof resulted in severe damage both to the structure of the walls and vaults and to the wall paintings. In 1993, the Swiss associations "J.-G. Eynard" of Geneva and "Amitiés gréco-suisse" began their efforts to save the monument. In 2004, a voluntary association was founded in Switzerland with the sole purpose of saving this endangered monument from further damage.

The conservation of Hagia Kyriaki succeeded in saving an endangered monument and its unique paintings, with meticulous effort to protect its authenticity and refrained from adding elements that would mask the passing of time and history.

The project is a model to be followed in similar cases on Naxos, where dozens of ruined Byzantine churches are preserved.

GRAN PRIX

Για την προσεκτική αποκατάσταση του κτίσματος και των τοιχογραφιών του που είναι συνδεδεμένες με σημαντική περίοδο της Ευρωπαϊκής ιστορίας. Τα εξαιρετικά αποτελέσματα έχουν επιτευχθεί μέσω διεθνούς και διεπιστημονικής συνεργασίας και μέσω συνεργασίας ιδιωτικών και δημοσίων φορέων.

GRAN PRIX

This is a sensitive and respectful conservation of a structure and its wall paintings which are linked to an important period in European thought. The excellent results have been achieved through international and interdisciplinary cooperation and through the collaboration of private and public bodies.

2018

**Συνεργατική
συντήρηση του
Ψηφιδωτού της
Αψίδας του Ιερού,
με τη Μεταμόρ-
φωση του Σωτήρος
Χριστού, στη
Βασιλική της
Μονής της Αγίας
Αικατερίνης**
Collaborative
Conservation of the
Apse Mosaic of the
Transfiguration
in the Basilica
at St. Catherine's
Monastery

Σινά

Αίγυπτος, Ελλάδα, Ιταλία
Sinai
Egypt, Greece, Italy

ΒΡΑΒΕΙΟ

Για τη δυνατή επιστημονική και θρησκευτική συνεργασία σε εξαιρετικά πολύπλοκες συνθήκες, για να δημιουργηθούν καινοτόμες τεχνικές λύσεις, που κατέστησαν δυνατή την ολοκλήρωση των εργασιών συντήρησης κατά την εκτέλεση των λειτουργικών πράξεων στην πλέον ιερή θέση του χώρου του μνημείου, το Ιερό Βήμα.

AWARD

For the strong scientific and religious collaboration in most complex circumstances to create innovative technical solutions which made it possible to carry out conservation during religious services and in the most sacred part of the site.

Το Ελληνοορθόδοξο Μοναστήρι της Αγίας Αικατερίνης διατηρεί μια από τις πλούσιότερες συλλογές εικόνων, χειρογράφων και ιστορικών κειμηλίων. Η τοποθεσία του είναι καθηγιασμένη από τον Ιουδαϊσμό, τον Χριστιανισμό και το Ισλάμ. Η Μονή, στην παρούσα μορφή, κατασκευάστηκε από τον βυζαντινό αυτοκράτορα Ιουστινιανό και ολοκληρώθηκε πριν το 565 μ.Χ. Η βασιλική της Αγ. Αικατερίνης διατηρεί πολλές από τις διακοσμήσεις του 6ου μ.Χ. αι., συμπεριλαμβανομένης της Αψίδας του Ιερού Βήματος, με το ψηφιδωτό της Μεταμόρφωσης του Χριστού, ένα αριστούργημα της Ανατολικής Χριστιανικής Τέχνης. Το 1995, η βασιλική υπέστη σοβαρές βλάβες από σεισμό. Το 1999 το Ίδρυμα Getty, με έδρα το Los Angeles, εξασφάλισε χρηματοδότηση για μια συστηματική έρευνα και μελέτη συντήρησης, τις οποίες ανέλαβε το Τεχνικό Γραφείο της Μονής, με έδρα την Αθήνα. Στη συνέχεια το Ινστιτούτο Συντήρησης του Getty απευθύνθηκε στο Centro di Conservazione Archeologica (CCA), με έδρα τη Ρώμη, για τη συντήρηση των ψηφιδωτών.

Μετά από σημαντικές προσπάθειες εξασφαλίστηκε η χρηματοδότηση και το έργο ολοκληρώθηκε το 2016. Το CCA έφερε σε πέρας ένα πρόγραμμα συντήρησης που περιελάμβανε λεπτομερή τεκμηρίωση, καθαρισμό και στερέωση των ψηφιδωτών επί τόπου, επίλυση δομικών προβλημάτων που προκαλούσαν αποκολλήσεις των ψηφιδωτών και τεχνικές συμπλήρωσης των κατεστραμμένων τμημάτων τους. Διερευνήθηκαν και διαπιστώθηκαν τα αρχικά υλικά και οι τεχνικές που εφαρμόστηκαν στην κατασκευή των ψηφιδωτών, οι οποίες καθόρισαν και τις μεθόδους επέμβασης. Στις εργασίες αποκατάστασης χρησιμοποιήθηκαν υλικά συμβατά με τα αρχικά, όπως κονιάματα με βάση τον ασβέστη και ψηφίδες από υαλόμαζα. Την αποκατάσταση της αψίδας ανέλαβε το Τεχνικό Γραφείο της Μονής.

Κατά τη διαδικασία της τεκμηρίωσης καταγράφηκαν μία προς μία οι 20.000 ψηφίδες που επανατοποθετήθηκαν. Η πληροφορία, προβλέπεται να αναρτηθεί, με ελεύθερη πρόσβαση, στο διαδίκτυο. Η κριτική επιτροπή επιδοκίμασε ιδιαίτερα την «ευρωπαϊκή συνεργασία μεταξύ των Ιταλών συντηρητών έργων τέχνης και της Ελληνο-Ορθόδοξης Μονής, που διεξήχθη σε στενή συνεργασία με τις Αιγυπτιακές αρχές και οδήγησε σε εργασίες συντήρησης υψηλής ποιότητας σε ένα εξαιρετικής σημασίας χώρο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς».

St. Catherine's Greek Orthodox Monastery preserves one of the world's richest collections of icons, manuscripts, and historical heirlooms. Its location is sanctified by Judaism, Christianity, and Islam. The monastery was built in its present form by the byzantine emperor Justinian, and completed before 565 A.D. The Basilica of St. Catherine's preserves much of its 6th-c. decoration, including the sanctuary apse containing the mosaic of the Transfiguration of Christ, a masterpiece of Christian art of the East. In 1995, the basilica suffered serious earthquake damage. In 1999, the Getty Foundation (Los Angeles, California) secured funding for detailed research and study for its conservation, which was undertaken by the Monastery's Technical Office, headquartered in Athens. The Getty Conservation Institute then went to the Centro di Conservazione Archeologica (CCA) (Rome, Italy) for conservation of the mosaics.

Following upon significant efforts, funding was secured for the project and it was completed in 2016. Restoration of the sanctuary apse was completed by the monastery's Technical Office, and conservation of the mosaics was done by the Centro di Conservazione Archeologica (CCA), which carried out a conservation program which included detailed documentation, cleaning, and stabilization of the mosaics in situ, the resolution of structural problems which were causing the mosaics to become detached, and techniques for completing their destroyed sections. The original materials and techniques employed in manufacturing the mosaics were investigated and identified, and these determined intervention methods. Materials compatible with the original ones, including lime-based mortars and glass tesserae, were employed in the restoration.

During the documentation process, 20,000 tesserae were recorded one by one and reset.

It is anticipated that this information will be uploaded to the Internet with open access.

The jury particularly welcomed the "European collaboration between Italian conservators of art works and the Greek Orthodox Monastery, which was conducted in close collaboration with Egyptian authorities and led to conservation work of high quality at an exceptionally important World Heritage site".

ΒΡΑΒΕΙΑ
EUROPA NOSTRA 1978-2018
BYZANTINA ΚΑΙ
ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

AWARDS
EUROPA NOSTRA 1978-2018
BYZANTINE AND
POST-BYZANTINE MONUMENTS

ΔΙΟΙΚΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ★ **EXECUTIVE COMMITTEE:**

Κλεοπάτρα Θεολογίδου, Πρόεδρος
Βασίλης Κονιόρδος, Αντιπρόεδρος
Άννα Σαραϊδάρη, Γενική Γραμματέας
Μαρία Δαλκαφούκη, Ταμίας
Χάρης Κυριάκου, Μέλος
Άγγελος Μίτσας, Μέλος
Κώστας Τοκμακίδης, Μέλος

Kleopatra Theologidou, President
Vassilis Koniordos, Vice President
Anna Saraidari, Secretary General
Maria Dalkafouki, Financial Manager
Harris Kyriakou, Member
Angelos Mitsas, Member
Kostas Tokmakidis, Member

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ★ **ORGANISATION**

ΕΛΛΙΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
Society for the Environment
and Cultural Heritage
THESSALONIKI BRANCH

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ★ **CO-ORGANISATION**

ΜΟΥΣΕΙΟ
BYZANTINΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

MUSEUM
OF BYZANTINE
CULTURE

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ★ **UNDER THE AUSPICES**

ΧΟΡΗΓΟΙ ★ **SPONSORS**

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΜΑΛΙΓΚΑ-ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ
ALEXANDRA MAMALIGA-PROKOPIOU

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ★ **MEDIA SPONSORS**

ΡΑΔΙΟ 94.5
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

biscotto
THESSALONIKI

TUTIOS
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

cityportal

cityculture

Relected.gr

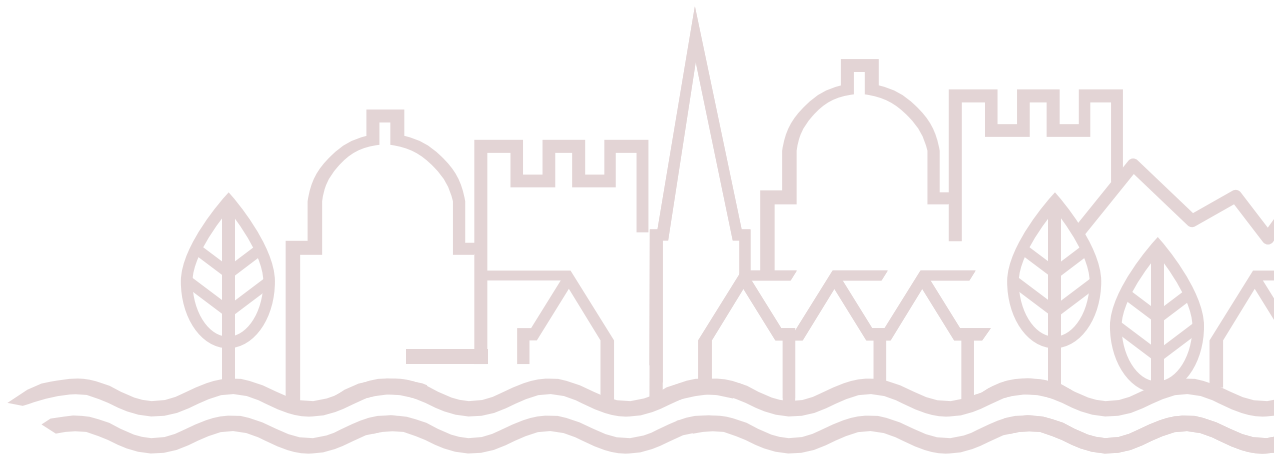
FOCUS
03-6

THESSNEWS

THESSNEWS.gr

T. TyposThes.

R Thess

Creative
Europe

2018
EUROPEAN YEAR
OF CULTURAL
HERITAGE
#EuropeForCulture

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ELLINIKI ETAIRIA
SOCIETY FOR THE ENVIRONMENT
AND CULTURAL HERITAGE
THESSALONIKI BRANCH

